



JOGÁLLAMISÁGI KONFERENCIA

vitaanyag

Puncs Mignon Baráti Kör
2025. november 10.
Radisson Blu Béke Hotel

Ahhoz, hogy a magyar állam megfeleljen működésében, alapértékeiben az Európai Unió alapszerződéseiben foglaltaknak, érdemes ismerni azon jogi szabályozások körét, melyek megkerülhetetlenek.

Mivel a parlamenti életben még csak nyomokban sem jelentkezik az uniós jogi érvelések köre – minden támadási és felelősségre vonási szándék nélkül bocsátom vitára azt, a pártok milyen szándékkal indulnak neki a 2026-os választási harcnak. Ugyanis a választópolgárok elemi joga annak ismerete, hogy életük felett milyen döntések születhetnek majd.

Mi is a jogállam fogalma? (Hun' van az leírva?)

Magyarország és Lengyelország furcsa hozzáállása az EU értékrendszeréhez szorgalmazta egy olyan normarendszer felállítását, melynek esetleges megsértéséhez konkrét szankciókat lehet kötni. Ugyanis a Bizottság felismerte, hogy a kötelezettségszegési eljárások messze nem jelentenek olyan visszatartó erőt, mely „fájdalmasan” hat azon adott tagállamra, mely sportot űz az EU strukturális alapjainak aláásásából. Ezért egy konkrét jogszabályt alkottak.

Az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló 2020/2092 EP és Tanács rendelet az uniós jog jogszabálya. Ilyen rendelkezésekkel bír:

- (1) Az Unió az Európai Unióról szóló szerződés **(EUSZ) 2. cikkében** rögzített értékeken, az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein

alapul. Amint arra az EUSZ 2. cikke emlékeztet, ezek az értékek közösek a tagállamokban, egy olyan társadalomban, ahol érvényesül a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség.

- (2) Az Európai Tanács a 2020. július 21-i következtetéseiben kijelentette, hogy az Unió pénzügyi érdekeit a Szerződésben foglalt általános elvekkel, különösen **az EUSZ 2. cikkében foglalt értékekkel összhangban kell védeni. Hangsúlyozta továbbá az Unió pénzügyi érdekei védelmének fontosságát és a jogállamiság tiszteletben tartásának fontosságát.**
- (3) A **jogállamiság megköveteli**, hogy valamennyi közhatalmi szerv törvényes korlátok között, a demokrácia értékeinek megfelelően és az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: a Charta) és más alkalmazandó eszközökben meghatározott alapvető jogok tiszteletben tartásával, valamint **független és pártatlan bíróságok felügyelete mellett járjon el.** Így különösen megköveteli, hogy tiszteletben tartsák a **törvényesség elvét**, amely magában hordozza az átlátható, elszámoltatható, demokratikus és pluralista törvényhozási eljárás meglétét; a **jogbiztonság elvét**; a **végrehajtó hatalom önkényessége tilalmának elvét**; a független és pártatlan bíróságok által biztosított hatékony **bírói jogvédelem elvét**, az igazságszolgáltatáshoz való jogot is beleértve; és a **hatalmi ágak szétválasztásának elvét.**
- (19) Alapvető fontosságú, hogy a jogállamiság elveinek megsértése esetén az intézkedések elfogadásakor a **végző címzettek és kedvezményezettek jogos érdekei megfelelő védelemben részesüljenek.** Az intézkedések elfogadásának mérlegelésekor a Bizottságnak figyelembe kell vennie azok végző címzettek és kedvezményezettekre gyakorolt potenciális hatását. Tekintettel arra, hogy megosztott irányítás keretében a Bizottság részéről a tagállamok részére teljesített kifizetések jogilag függetlenek a nemzeti hatóságok által a kedvezményezettek részére teljesített kifizetésektől, az e rendelet szerinti megfelelő intézkedések nem tekintendők úgy, hogy érintik az alkalmazandó ágazatspecifikus és költségvetési szabályokban foglalt kifizetési határidőknek megfelelően a kedvezményezettek részére történő kifizetésekre szánt források rendelkezésre állását. Az e rendelet szerint elfogadott határozatok, valamint a végző címzettek és kedvezményezettek tekintetében e rendeletben előírt kötelezettségek az alkalmazandó uniós jog részét képezik a finanszírozás megosztott irányítás keretében történő végrehajtása tekintetében. Az intézkedések által érintett tagállamoknak rendszeresen jelentést kell tenniük a Bizottság részére a végző címzettek vagy kedvezményezettek felé fennálló kötelezettségeik teljesítéséről. Az alkalmazandó ágazatspecifikus és költségvetési szabályokban foglalt, a kedvezményezettek felé fennálló fizetési kötelezettségek teljesítésére vonatkozó jelentéstételnek lehetővé kell tennie, hogy a Bizottság meggyőződjön arról, hogy az e rendelet alapján hozott határozatok semmilyen – sem közvetlen, sem közvetett – formában nincsenek hatással az alkalmazandó ágazatspecifikus és költségvetési szabályok szerint teljesítendő kifizetésekre.

Az uniós jog megalkotása során olyan célokat jelöl meg a Tanács és az EP, melytől sem a magyar állam, sem pedig annak bírósága, jogalkalmazója nem térhet el.

A végző címzettek vagy kedvezményezettek védelmének megerősítése érdekében a Bizottságnak egy honlapon vagy egy internetes portálon keresztül tájékoztatást és iránymutatást kell nyújtania, megfelelő eszközöket biztosítva egyúttal ahhoz, hogy tájékoztatni lehessen a Bizottságot arról, ha kormányzati szervek és tagállamok megszegik azon jogi kötelezettségüket, amely szerint az e rendelet szerinti intézkedések elfogadását követően folytatniuk kell a kifizetéseket. A Bizottságnak ezen információk nyomán el kell járnia annak ellenőrzése érdekében, hogy az alkalmazandó szabályokat betartották-e, ...

Nézzük a rendelet konkrét jogi normaszövegét:

2. cikk

Fogalommeghatározások

E rendelet alkalmazásában:

- a) „**jogállamiság**”: az EUSZ 2. cikkében rögzített uniós érték. A jogállamiság magában foglalja a törvényesség elvét, amely magában hordozza az átlátható, elszámoltatható, demokratikus és pluralista törvényhozási eljárás meglétét; a jogbiztonság elvét; a végrehajtó hatalom önkényessége tilalmának elvét; a független és pártatlan bíróságok által biztosított hatékony bírói jogvédelem elvét, az igazságszolgáltatáshoz való jogot is beleértve, az alapvető jogok tekintetében is; a hatalmi ágak szétválasztásának elvét; valamint a megkülönböztetés tilalmának elvét és a törvény előtti egyenlőség elvét. A jogállamiságot az EUSZ 2. cikkében rögzített egyéb uniós értékekre és elvekre figyelemmel kell értelmezni;

3. cikk

A jogállamiság elveinek megsértése

E rendelet alkalmazásában a jogállamiság elveinek megsértésére engedhetnek következtetni az alábbiak:

- a) az igazságszolgáltatás függetlenségének veszélyeztetése;
- b) a hatóságok – többek között a bünydöző hatóságok – által hozott önkényes vagy jogellenes döntések megelőzésének, helyesbítésének vagy szankcionálásának elmulasztása, pénzügyi és emberi erőforrásoknak az említett hatóságok megfelelő működését befolyásoló megvonása, vagy az összeférhetetlenség elkerülése biztosításának elmulasztása;
- c) **a jogorvoslati lehetőségek rendelkezésre állásának és hatékonyságának korlátozása, többek között korlátozó eljárási szabályok révén és az ítéletek végrehajtásának hiánya révén, vagy a jogsértések hatékony kivizsgálásának, büntetőeljárás alá vonásának vagy szankcionálásának korlátozása.**

Tehát:

- *Igazságszolgáltatás függetlensége*
- *Hatóságok önkényes döntéseinek megelőzése*
- *Hatóságok működéséhez szükséges erőforrások megvonása, csökkentése*
- *Hatékony jogorvoslati rendszer hiánya*
- *Jogsértésekkel szembeni hatékony fellépés korlátozása, ideértve a szankciók és prevenciók rendszerét is.*

A legnagyobb problémát abban látom, a magyar bírói kar döntő része nincsen tisztában azon jogi kategóriákkal, melyeket az EUB ítélezési gyakorlata kialakított a függetlenség és pártatlanság kapcsán. Beszéljünk most erről röviden:

E körben már számtalan indítványt terjesztettem elő az ország különböző bíróságán, ám sem a képesség, sem a hajlandóság nem volt meg egyetlen bíróban sem, hogy komolyan vegye a kifejtett aggályokat. Induljunk el onnan, hogy a Fővárosi Törvényszék dr. Haupt Egon által vezetett tanácsa adott egyedülként olyan indokot az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének megtagadására, mellyel valamit is lehet kezdeni:

A Fővárosi Törvényszék 43.Pkf.634.691/2022/4. sz. alatti határozata (2022. október 12.) kimondta:

A felperesek az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránti kérelemmel éltek annak megállapítása érdekében, hogy bíróságnak minősül-e a Fővárosi Törvényszék az uniós jog alapján. Álláspontjuk szerint nem.

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása nem változtat azon, hogy Magyarországon az igazságszolgáltatási tevékenységet – magánjogi jogvita eldöntése, döntés a vitássá tett vagy megsértett jogról – a bíróságok látják el (Alaptörvény 25. cikk (1)-(2) bekezdések, Bszi. 1.§, 2.§). A bírósági szervezet többszintű, az igazságszolgáltatást – más bíróságok mellett – a törvényszékek gyakorolják. A törvényszék másodfokon elbírálja a járásbíróságok határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket (Alaptörvény 25. cikk (4) bekezdés, Bszi. 16.§, 21.§).

Nem szükségelteti ezért uniós jog alkalmazását annak megállapítása, hogy a Fővárosi Törvényszék bíróság, e kérdésre nézve az Európai Unió Bírósága hatáskörrel nem rendelkezik (EUMSZ 267. cikke).

Mindezért a felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelme elutasítandó volt (Pp. 130.§ (3) bekezdés).

Dr. Haupt Egon tanácselnök úr egy dolgot nem vett figyelembe: nem attól bíróság a bíróság, hogy az ott munkát végzők talált viselnek, vagy a cégtáblára azt írták ki „Bíróság”.

(Az összes többi magyar bíróság, mely elvonta az EUB kizárólagos hatáskörét a pártatlanság és függetlenség megítélésére, azzal ütötte el közjogi kötelezettségét, hogy „minek ezt vizsgálni”, amikor (a) az EUB-nek nincsen hatásköre ebben a kérdésben, (b) a magyar bíróságok természetesen pártatlanok és függetlenek.)

Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének értelmezése kapcsán az EUB ítélkezési gyakorlatában érdemes megkérdezni, mi a legkorábbi olyan ügy, ahol felmerült ez az aggály, mármint egy adott szervezet nem minősül pártatlan és független bíróságnak.

A **C-132/20. sz. alatti Getin Noble Bank ügyben** az egyik legnagyobb hatású főtanácsnok, Michal Bobek indítványát kell legelőször elővenni, melyet az alábbiak szerint indít:

1. „Akasszák fel az összes bírót!” Ez az a tanács, amelyet a cseh nemzeti bank korábbi elnöke egy angol filozófustól és politikatudóstól származóan idézett, amikor arról kérdezték, hogy mit kellene először tenni a kommunista rendszerek bukását követően annak érdekében, hogy megvalósuljon Közép- és Kelet-Európában a jog és az igazságszolgáltatás átalakulása.

Egy ítélőtáblai bíró egy főtanácsnoki indítványra való hivatkozásomra úgy reagált, „... az ítélőtáblát nem köti a főtanácsnoki indítvány...” Azt hiszem, ez az eltartott kisujjal odavetett – teljességgel megalapozatlan és cinikus – hiedelem kapcsán csak azt tudom mondani, egyfelől persze, hogy nem köti, ellenben a Bíróság ítélete már köti, másfelől szerencsésebb lenne odafigyelni arra, amit a főtanácsnokok mondanak, mert valahol ez tekinthető ma az EU-ban a legmagasabb szintű jogtudományi munkának. No persze, a legnagyobb tekintéllyel bíró főtanácsnokok olyan előremutató jogértelmezéseket vetnek fel, melyek alapulnak a legtágabb jogtudományi kitekintéseken, legkevésbé sem alávetettek politikai

érdekeknek, illetve leginkább ösztönzik a Bíróságot az előre mutató értelmezések kialakítására.

Ahogy Bobek főtanácsnok, jómagam is az alábbiakból tudunk kiindulni:

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

6. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése arra kötelezi a „tagállamokat[...], hogy megteremtsék[...], azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek”.

7. Az EUMSZ 267. cikk értelmében kizárólag valamely tagállam „bírósága” terjeszthet előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az Európai Unió Bírósága elé.

8. A Chartának az „Igazságszolgáltatás” címet viselő VI. címe magában foglalja „A hatékony jogorvoslati és a tisztességes eljárásról való jog” című 47. cikket, amely a következőképpen rendelkezik: „Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslatihoz. Mindenki joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. [...]”

9. A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i módosított 93/13/EGK tanácsi irányelv(3) 7. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek [helyesen: éljenek] azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.” [...]

A. A bírói függetlenség dimenziói: az EUMSZ 267. cikk, a Charta 47. cikke és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése

30. A bírói függetlenség – kétségkívül – a „jogállamiság” elvének lényeges eleme. Az EUSZ 2. cikk ezt az elvet az Európai Unió egyik „alapvető értékének” ismeri el. A bírói függetlenség követelménye – még ha hallgatólagosan is – az elsődleges uniós jog legalább három rendelkezésében is megjelenik: az EUMSZ 267. cikkben, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésében és a Charta 47. cikkében.

32. Először is, a jelen kérelmet az EUMSZ 267. cikk alapján terjesztették elő, amely bármely „tagállami bíróság” számára lehetővé teszi, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé. E tekintetben a Bíróság következetesen azon az állásponton volt, hogy annak megítélése tekintetében, hogy az előzetes döntéshozatal kezdeményező szerv az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e, az egyik feltétel az, hogy e szerv független-e. Ez lényegében azt jelenti, hogy a szervnek védettnek kell lennie az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét az eléjük kerülő jogvitát illetően.(8)

*A lábjegyzeti hivatkozás a **2014. július 17-i Torresi ítéletre (C-58/13 és C-59/13, EU:C:2014:2088)**, 17. és 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) utal.*

Abban az ügyben – a C-26/13 ügyben is szerepet játszó – Nils Wahl főtanácsnok fejtette ki:

49. Az EJEE 6. cikke és a Charta 47. cikke szerinti követelmények szigorú alkalmazása szükséges az egyének védelmének megerősítéséhez és az alapvető jogok védelme magas szintjének biztosításához. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában az EUMSZ 267. cikk szerinti kérelmek elfogadhatósága tekintetében

kialakított feltételek túlzottan szigorú alkalmazásával azonban felmerülne az ellenkező eredmény veszélye: megfosztaná az egyéneket attól a lehetőségtől, hogy az uniós jogra alapozott kérelmeiket a „természetes bíróság” (a Bíróság) tárgyalja, és következésképpen az egész Európai Unióban gyengülne az uniós jog hatékonysága.

50. Az egyértelműség kedvéért: nem azt sugallom, hogy a Bíróság fogadjon el laza megközelítést a függetlenség feltétele (vagy e tekintetben bármely más feltétel) tekintetében.

51. A Szerződések alkotói világosan „bírószágok közötti” párbeszédként alakították ki az előzetes döntéshozatali eljárást. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül ezzel összefüggésben azt, hogy az uniós bírósági struktúra szívében él két döntő alapelv, a szubszidiaritás és az eljárási autonómia elve.⁽³⁴⁾ Ennek megfelelően az előzetes döntéshozatali eljárás az az eljárás, amely a Szerződések által létrehozott eljárásokhoz képest leginkább szolgál annak biztosítására, hogy a nemzeti bíróságok úgy működjenek együtt az uniós bíróságokkal, mintha egyetlen jogközösségbe tartoznának.⁽³⁵⁾ Ezzel összefüggésben valamennyi bizonyíték azt sugallja, hogy a szigorú értelemben vett függetlenség és a pártatlanság feltétele fontos szerepet tölt be, amennyiben ezek olyan követelmények, amelyek a modern jogi és politikai gondolkodásban a „bírószág” fogalmának részét képezik.⁽³⁶⁾

³⁴ – Vö. Rodríguez Iglesias, G. C., „L'évolution de l'architecture juridictionnelle de l'Union européenne”, in A. Rosas, E. Levits, Y. Bot (szerk.), *The Court of Justice and the Construction of Europe: Analyses and Perspectives on Sixty Years of Case-law*, Asser Press, Hága, 2013., 37–48. o., 43. és 44. o.

³⁵ – Ahogyan azt a Bíróság erőiesen megállapította a 2011. március 8-án hozott 1/09. sz. véleményének (EBHT 2011., I-1137. o.) 85. pontjában különösen az EUMSZ 267. cikkel felállított rendszerre hivatkozva, „a nemzeti bíróságoknak, illetve a Bíróságnak juttatott feladatok alapvető fontosságúak magának a Szerződések által létrehozott jogrend jellegének megőrzését illetően”.

³⁶ – Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által hozott 1985. november 29-i 40/32. sz. határozat és 1985. december 13-i 40/146. sz. határozat szerinti „bírószágok függetlenségének alapelvei” közül az 1. és a 2. elv értelmében: „1. A bíróságok függetlenségét az állam garantálja, és az ország alkotmánya vagy joga őrökdi felette. [...] 2. A bíróság pártatlanul dönt az előtte folyamatban lévő ügyben, a tényekre alapozva, és a jogszabályoknak megfelelően, korlátozás, helytelen befolyás, indíték, nyomás, fenyegetés vagy zavarás nélkül, legyen ez közvetlen vagy közvetett, származzon bármely forrásból vagy okból.”

A Bíróság ítélete kifejtette:

17 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatali kezdeményező szervezet az EUMSZ 267. cikk szerinti „bírószág” jellemzőivel rendelkezik-e, a Bíróság bizonyos tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy **a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, kötelező jellegű igazságszolgáltatási tevékenységet folytat-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, a szervezet jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy a szervezet független-e** (lásd különösen: **Miles és társai ítélet, C-196/09**, EU:C:2011:388, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, és **Belov-ítélet, C-394/11**, EU:C:2013:48, 38. pont).

18 Pontosabban a kérdést előterjesztő szerv függetlenségét illetően e követelmény azt feltételezi, hogy a szervezet védett az olyan külső beavatkozástól vagy nyomástól, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét az eléjük kerülő jogvitát illetően (lásd Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 51. pont).

19 Ezenfelül annak meghatározása érdekében, hogy a törvény által különféle funkciókkal felruházott valamely nemzeti szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróáságnak” minősül-e, azoknak a funkcióknak a sajátos jellegét kell megvizsgálni, amelyeket az abban a konkrét normatív összefüggésben gyakorol, amelyben szükségesnek tartotta, hogy a Bírósághoz forduljon. A Bírósághoz kizárólag olyan nemzeti bíróság fordulhat, amely előtt jogvita van folyamatban, és ha hozzá igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak (lásd: Belov-ítélet, EU:C:2013:48, 39. és 41. pont).

Gyorsan ugorjunk át a Belov-ítéletre! (Az ügyben Juliane Kokott főtanácsnok járt el, aki a Kúria által mélyen lenézett és mellőzött C-932/19 ügyben is.)

A Bíróság 2013. január 31-i Belov-ügyben hozott (C-394/11., ECLI:EU:C:2013:48) ítélete kifejtette:

- 38 Ebben a vonatkozásban előjáróban felidézendő, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szervezet **az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság”** jellemzőivel rendelkezik-e – **ami kizárólag az uniós jog alapján eldöntendő kérdés** – , a Bíróság bizonyos tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, a szervezet jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy a szervezet független-e (lásd különösen a C-196/09. sz., Miles és társai ügyben 2011. június 14-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-5105. o.] 37. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 39 Emellett a Bírósághoz kizárólag olyan nemzeti bíróság fordulhat, amely előtt eljárás van folyamatban, és amelyhez igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak (lásd különösen a C-53/03. sz., Syfait és társai ügyben 2005. május 31-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-4609. o.] 29. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 40 Ennélfogva azt a kérdést, hogy valamely szervezet jogosult-e a Bíróság elé kérdést terjeszteni szervezeti és működési szempontok alapján kell eldönteni. Ebben a vonatkozásban valamely nemzeti szervezet akkor minősülhet „bíróságnak” az EUMSZ 267. cikk értelmében, **ha igazságszolgáltatási feladatokat lát el**, míg ha más, többek között közigazgatási jellegű feladatokat gyakorol, ez a minősítés nem illeti meg (lásd különösen a C-192/98. sz. ANAS-ügyben 1999. november 26-án hozott végzés [EBHT 1999., I-8583. o.] 22. pontját).
- 41 Következésképpen annak meghatározása érdekében, hogy a törvény által különféle feladatokkal felruházott valamely nemzeti szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében „bíróságnak” minősül-e, azoknak a feladatoknak a sajátos jellegét kell megvizsgálni, amelyeket az abban a konkrét normatív összefüggésben gyakorol, amelyben szükségesnek tartotta, hogy a Bírósághoz forduljon (lásd a fent hivatkozott ANAS-ügyben hozott végzés 23. pontját).

A Bíróság 1999. november 26-i ANAS-ügyben hozott (C-192/98., ECLI:EU:C:1999:589) ítélete kimondta:

22.

Il convient donc de déterminer l'habilitation d'un organisme à saisir la Cour selon des critères tant structurels que fonctionnels. À cet égard, un organisme national peut être qualifié de «juridiction» au sens de l'article 177 du traité lorsqu'il exerce des fonctions juridictionnelles, tandis que, dans l'exercice d'autres fonctions, notamment de nature administrative, cette qualification ne peut lui être reconnue.

A lényeg az, hogy a Szerződés 177. cikke értelmében akkor minősül „bíróságnak” a szervezet, ha igazságszolgáltatási feladatokat lát el.

Ezen a vonalon nem érdemesebb az időben visszább menni, vagy szerte ágazóbban kitekinteni, ugyanis a Bíróság ítélkezési gyakorlata teljesen egységes. A magyar Kúria nyilvánvalóan jogszabály alapján jött létre, állandó jelleggel működik, hatásköre kötelező jellegű, az eljárása kontradiktórius jellegű, azonban a két utóbbi feléttel már nem egyértelmű:

➤ **a szervezet jogszabályokat alkalmaz-e,**

Ez a magyar Kúria esetében nem igaz. Hiszen a Kúria a jogforrási hierarchiát kétségbe vonja. Legkellemetlenebb jelenség az, hogy amikor a C-26/13 ügyben ítéletet hirdetett a Bíróság, a Kúria az ítélet hatályától eloldotta magát, és a Kásler-alapügyben érvényessé nyilvánította a semmis szerződést. Habár azt nem az ítélet rendelkező részében tette meg, hanem annak indokolásában, aki erősen megkérdőjelezi a Kúria jogalkalmazási képességeit, illetve tisztességes eljárását.

A C-26/13 ítélet hatása az volt, hogy a Kúria Polgári Kollégiuma azonnal korlátozta az EUB ítélet anyagi jogi hatályát és megalkotta a 2/2014 PJE határozatot, mely nem minősül jogszabálynak. E határozat 3. pontjához fűzött indokolás rögzítette, hogy a vételi- és eladási árfolyamok helyébe a rPtk. 231.§ (2) bekezdése lép mindaddig, míg nem születik meg a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdésében foglalt kógens rendelkezés.

A Kúria Polgári Jogegységi tanácsa tehát jogot alkotott, hiszen a diszpozitív norma nem helyettesíthető be az EUB joggyakorlata alapján, kizárólag akkor, ha a fogyasztói szerződés teljes egészében semmis, a fogyasztót a szerződés teljes érvénytelensége különösen jelentős hátránynak tenné ki, illetve a fogyasztó kifejezetten kéri egy ilyen behelyettesítés jogvédelmét. A Kúria azonban úgy alkotott „jogot”, hogy a szerződéseket csak részbeni érvénytelennek tekintette, és nem volt kíváncsi a fogyasztó kinyilvánított akarására.

Milyen módon fedezte le magát a Kúria? Elrohant az egyszemélyi vezetésű Országgyűléshez, aki törvény alá foglalta a 2/2014 PJE határozatot. Itt azonban a jogalkotó már egy részleges érvénytelenséget kógens normával helyettesített. Mi irányelvet sértő hatást gyakorol a fogyasztói szerződésre.

A Kúria – vagy inkább a Polgári Kollégium vezetője – ezt követően létrehozott egy un. Konzultációs Testületet, mely rendre kiadta állásfoglalásait, melyeket a bírói kar jogforrásként alkalmazott – az uniós joggal és az EUB ítéleteivel szemben.

A Bíróság C-472/20 ítélete kimondta:

- 41 A Bíróság ítélezési gyakorlatából kétségtelenül kitűnik, hogy ha a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződést főszabály szerint teljes egészében semmissé kellene nyilvánítani azt követően, hogy a nemzeti bíróság valamely tisztességtelen szerződési feltétel kihagyása mellett döntött, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a tisztességtelen feltételt akként hagyja ki, hogy azt a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben a tisztességtelen feltétel érvénytelenségének kimondása miatt a bíróságnak a teljes szerződés semmisségét kellene megállapítania, és így a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, vagyis ezáltal még a fogyasztó járna rosszabbul (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).
- 42 Márpedig meg kell állapítani, hogy **valamely tagállam legfelsőbb szintű bíróságának egy nem kötelező erejű, a Kúria állásfoglalásához hasonló állásfoglalása nem tekinthető egyenértékűnek a nemzeti jog ilyen diszpozitív rendelkezésével**, amely valamely szerződés olyan feltételét lenne hivatott helyettesíteni, amelyet tisztességtelennek ítélték.

- 43 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet akként kell értelmezni, hogy a nemzeti jog olyan helyzetre vonatkozó diszpozitív szabályának hiányában, amikor valamely szerződés az elsődleges tárgyra vonatkozó feltétel tisztességtelen jellege folytán nem maradhat fenn, az ezen irányelvben foglalt rendelkezések hatékony érvényesülése nem biztosítható kizárólag az érintett **tagállam legfelsőbb szintű bírósága által kibocsátott, nem kötelező erejű olyan állásfoglalás útján, amely iránymutatást ad** az alsóbb fokú bíróságoknak arra vonatkozóan, hogy e szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása során milyen megközelítést kell alkalmazni.

A Bíróság C-705/21 ítélet kimondta:

- 17 Az e szerződés érvénytelensége megállapításának joghatásait illetően az említett bíróság megjegyzi, hogy a magyar ítélkezési gyakorlat többnyire a Kúria Konzultációs Testületének 2019. június 19-i állásfoglalásában foglaltakat követi, amely formálisan nem kötelező.
- 28 Az állandó ítélkezési gyakorlat azt is kimondta, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti egyértelmű feladatmegosztáson alapuló EUMSZ 267. cikkben előírt eljárás keretében kizárólag a nemzeti bíróság rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jogi rendelkezések értelmezésére és alkalmazására, míg a Bíróság a nemzeti bíróság által rendelkezésére bocsátott tények alapján kizárólag az uniós jogi rendelkezés értelmezéséről vagy érvényességéről foglalhat állást (2022. március 31-i Lombard Lízings ítélet, C-472/20, EU:C:2022:242, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárás a devizában nyilvántartott, de hazai pénznemben törlesztett kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapításához fűződő jogkövetkezményekre vonatkozik, és hogy ez az érvénytelenség e szerződésnek az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő kikötése tisztességtelen jellegéből ered. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdése alapján azt kívánja meghatározni, hogy összeegyeztethető-e a 93/13 irányelvvel az a megközelítés, amely a **Kúria Konzultációs Testületének 2019. június 19-i állásfoglalásában** foglaltakat követi, amely szerint a nemzeti bíróságoknak érvényessé kell nyilvánítaniuk az ilyen szerződést azáltal, hogy annak tartalmát megváltoztatják.
- 48 Következésképpen a nemzeti bíróság jogosult többek között arra, hogy a fogyasztó érdekeit védelemben részesítse többek között azáltal, hogy visszatéríteti neki azokat az összegeket, amelyeket a hitelező a tisztességtelennek ítélt feltétel alapján szedett be, azzal, hogy e visszatérítés a jogalap nélküli gazdagodás jogcímén történik (lásd ebben az értelemben: 2022. március 31-i Lombard Lízings ítélet, C-472/20, EU:C:2022:242, 58. pont).
- 49 Ugyanakkor rá kell mutatni arra, hogy **a bíróság hatásköre nem terjeszkedhet túl azon a mértéken, amely feltétlenül szükséges a szerződő felek közötti szerződéses egyensúly helyreállításához, és ily módon a fogyasztónak azon különösen hátrányos következményektől való védelméhez, amelyeket a szóban forgó kölcsönszerződés semmissé nyilvánítása válthat ki** (2022. március 31-i Lombard Lízings ítélet, C-472/20, EU:C:2022:242, 59. pont).
- 56 Következésképpen a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezéssel ellentétes, hogy a devizában nyilvántartott, de nemzeti pénznemben törlesztett kölcsönszerződést – ha az abban szereplő, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő kikötés tisztességtelen jellege e szerződés érvénytelenségét eredményezi – a megkötésétől a devizában nyilvántartott kölcsönszerződések nemzeti pénznemre történő átváltásának a nemzeti jogszabály által előírt időpontjáig terjedő időszakban fenntartják hatályában, és az említett kikötést a nemzeti jog általános jellegű rendelkezéseivel helyettesítik, amennyiben a nemzeti jog ilyen rendelkezései nem léphetnek hatékonyan ugyanezen kikötés helyébe a nemzeti bíróság által oly módon végzett pusztá behelyettesítés útján, amely nem tesz szükségessé e bíróság részéről az említett szerződésben foglalt tisztességtelen kikötés tartalmi módosításának minősülő beavatkozást.

Tehát, a Bíróság is pontosan tudatában van annak, hogy a Kúria az EUB ítéleteit és az irányelveket megkerüli olyan szervezetébe nem tartozó testület állásfoglalásaival, melyek nem jogszabályok, ráadásul azok tartalma irányelvvel ellentétes.

➤ **valamint hogy a szervezet független-e**

A Kúria szervezetileg független., azonban a bírói kinevezések, a tanácsok kialakítása már messze nem tükrözi ezt az elvet. A legsúlyosabb támadás a Kúria függetlenségével szemben az un. Vasvári-ügy volt:

A Bíróság **2021. november 23-i IS ellen folytatott büntetőeljárásban meghozott (C-564/19, ECLI:EU:C:2021:949) ítélet érintette a hatékony jogorvoslathoz és pártatlan bírósághoz való jogot.**

Az ügy a magyar sajtóban közismertté vált, hiszen a PKKB bírója, dr. Varvári Csabával szemben a Fővárosi Törvényszék elnöke fegyelmi eljárást rendelt ez megtorlásul, mivel az EUB felé mert fordulni előzetes döntéshozatali kérelemmel.

Priit Pikamäe főtanácsnok véleménye igen tanulságos jelen esetkör szempontjából:

22. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az előzetes döntéshozatal iránti eredeti kérelem benyújtását követően **a legfőbb ügyész** 2019. július 19-én a büntetőeljárás törvény 668. §-a alapján a törvényesség érdekében bejelentett rendkívüli jogorvoslattal élt a Kúria előtt a jelen ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben, és hogy a 2019. szeptember 10-i jogerős ítéletében a Kúria megállapította, hogy e végzés törvénysértő, és lényegében úgy ítélte meg, hogy az előterjesztett kérdések nem relevánsak az alapügy megoldása szempontjából, illetve hogy az első kérdés valójában nem az uniós jog értelmezésére irányult, hanem annak megállapítására, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Kúria határozatának deklaratív hatálya ellenére felmerül a kérdés, hogy milyen magatartást kell tanúsítani az alapeljárás folytatását illetően, tekintettel e határozat uniós joggal való esetleges összeegyeztethetetlenségére.

23. A kérdést előterjesztő bíró hozzászeli, hogy 2019. október 25-én **a Fővárosi Törvényszék elnöke a Kúria 2019. szeptember 10-i ítéletében szereplő indokok szó szerinti átvételével fegyelmi eljárást kezdeményezett vele szemben.** A magyar kormány által közölt azon tájékoztatást követően, amely szerint a fegyelmi eljárást megszüntették, a Bíróság kérdést intézett a kérdést előterjesztő bírósághoz. 2019. december 10-i válaszában a kérdést előterjesztő bíróság megerősítette, hogy a Fővárosi Törvényszék elnöke 2019. november 22-i iratával visszavonta a fegyelmi eljárás kezdeményezését, és jelezte, hogy nem kívánja módosítani az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmét.

Mint közismert volt már korábban is, a nemzeti bíróság semmilyen módszerrel nem korlátozható abban a hatáskörében, hogy a számára fontos anyagi jogi kérdések kapcsán előzetes döntéshozatali kérelemmel forduljon az EUB felé.

Az, hogy a legfőbb ügyész egyáltalán mert „jogorvoslattal” élni olyan kérdésben, melyben nem volt jogorvoslat, és az ügyészségnek hatásköre sem volt, a hivatali visszaélés alapos gyanúja felmerült. Ugyanis a Legfőbb Ügyészség az a professzionális jogalkalmazó szervek szakmai csúcsszervezete, ahol nem csupán elvárt az uniós jog tökéletes ismerete (iura novit curia) az ügyészekről, hanem pont ők gyakorolnak szakmai felülbírálatot, ellenőrzést az

alacsonyabb szintű ügyészségek felett. Ebből kifolyólag az alábbi kérdésekben nem lehet tévedni:

- a) *Az ügyészség számára is közvetlen anyagi jogi hatállyal bírnak az EUB ítéletei. Az ügyészség ezen ítéletek szövegén nem változathat, azokat nem értelmezheti felül, azokat szó szerint köteles alkalmazni.*
- b) *Az ügyészség nem bír hatáskörrel az uniós jog értelmezésére*
- c) *Az ügyészség nem bír hatáskörrel azt megítélni, hogy a Charta 47. cikk, EUSZ 19. cikk (1) bekezdés második albekezdése és az EUMSZ 267. cikke alapján a nemzeti bíróság minősül-e pártatlan és független bíróságnak.*
- d) *Mivel e kérdés megítélése az EUB kizárólagos hatásköre, és a perbíró nem korlátozható az előzetes döntéshozatali kérelem előterjesztése kapcsán, így az ügyészség hatáskör hiányában való „jogorvoslati” kérelme teljesen tudatosan, és egyenes szándékkal arra irányult, hogy megakadályozzák az előzetes döntéshozatalban annak megítélését, a védő által kifejtett aggályok kapcsán a magyar bíróság megfelel-e a pártatlanság és függetlenség kritériumainak.*

A Legfőbb Ügyészség nem léphet fel egyetlen magyar bíróság uniós joggal szembenálló jogi tényének, minőségének EUB általi megítélésével szemben, ugyanis erre semmilyen jogköre nincsen. És e körben kizárt a tévedés joga. Ugyanis az ügyészséget objektív kötelezettség terheli ebben a körben.

A Fővárosi Törvényszék elnökének nincsen jogköre és hatásköre fegyelmi eljárást elrendelni egy bíróval szemben, aki az EUMSZ 267. cikke alapján él a rá ruházott joggal és az uniós jog értelmezését kéri. Dr. Tatár-Kis Péter elnök chilling effectet célzó magatartása velem szemben is kifejtett, azonban az egy másik ügy tárgyát képezi. Csak arra kívánok utalni, hogy a törvényszéki elnök magatartása nem egyedi, hanem rendszerszinten megvalósult. A törvényszéki elnök megfélemlítő magatartása bűncselekmény alapos gyanúját veti fel. Félek attól, hogy a Legfőbb Ügyészség, a Kúria és a Törvényszék személyei szándékegységben, szervezeten cselekedtek. A minősítés nem az én feladatom.

A Kúria hatáskör hiányában vizsgálta meg a PKKB végzését, mely nem képezheti jogvita tárgyát. Ugyanis az EUMSZ 267. cikk értelmezésére nem bír hatáskörrel. A határozata uniós jogot sért, és az nem bír hatállyal a kiküldött kérdések kapcsán. A Kúria azon tanácsa, mely hatáskör nélkül járt el az ügyben, és az uniós jogot valamilyen vélt szuverenitási vágy alapján kezdte értelmezni, hivatali visszaélés alapos gyanúját veti fel.

35. A Kúria ítéletéből kitűnik, hogy ez utóbbi annak vizsgálatára összpontosított, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak volt-e oka arra, hogy előzetes döntéshozatalra kérdéseket terjesszen elő, ami pedig meghatározza a büntetőeljárás ezt követő felfüggesztésének jogszerűségét. Úgy értékelte, hogy az említett kérdések nem szükségesek a jogvita eldöntése szempontjából, mivel az ügyben valójában nem merültek fel, illetve az ügy tényállásával semmilyen összefüggést nem mutatnak,(9) és mivel az első kérdés két pontja valójában nem az uniós jog értelmezésére, hanem annak megállapítására irányul, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg az uniós jognak.(10) A Kúria ebből azt a következtetést vonta le, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló és a büntetőeljárást felfüggesztő végzésével megsértette a büntetőeljárás törvényt, konkrétan a büntetőeljárás törvény 490. §-ának rendelkezéseit. E körülmények között, bár az előzetes döntéshozatalra utaló eredeti végzést a Kúria nem helyezte hatályon kívül, azt a magyar jogrend tekintetében törvénytörésnek nyilvánította.(11)

A Bíróság ítélete:

- 1) Az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy **azzal ellentétes** az, ha valamely tagállam legfelsőbb bírósága a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján a valamely alsóbb fokú bíróság által az említett rendelkezés értelmében a Bírósághoz benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmet – az e kérelmet magában foglaló határozat jogi hatályát nem érintően – azon az alapon törvénysértőnek minősíti, hogy az előterjesztett kérdések nem relevánsak és szükségesek az alapjogvita eldöntése szempontjából. Az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi ezen alsóbb fokú bíróságot, hogy figyelmen kívül hagyja a nemzeti legfelsőbb bíróság ilyen határozatát.
- 2) Az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy **azzal ellentétes az, ha valamely nemzeti bíróval szemben fegyelmi eljárást kezdeményeznek azzal az indokkal, hogy e rendelkezés alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.**

A nyomozás megtagadását követően a Budai Központi Kerületi Bíróság volt abban az eljárásjogi helyzetben, hogy jogorvoslatot bíráljon el. A BKKB 44.Bnyfi.7012/2025/2. sorszám alatti végzésében (2025.04.11.) kijelentette, hogy nem minősülhet hivatali visszaélésnek az, ha egy ügyész, bíró egyszerűen megtagadja az uniós jog alkalmazását, ugyanis

„A bíróság rámutat, amennyiben az eljáró bíró vagy ügyész adott ügyben vagy eljárása során jogszabályt, akár az uniós jogszabályi előírásokat a feljelentő vagy más – akár helytálló – megítélése szerint helytelenül vagy jogértelmezésétől eltérően alkalmazza, a hivatala adta jog gyakorlásából vagy kötelessége teljesítéséből adódóan a döntéshez jogellenességet kizáró hatás fűződik, ahogy azt a sérelmezett nyomozó ügyészségi határozat is tartalmazza.”

„A bíróság kiemeli, hogy a büntetőjog alkalmazása végső lehetőség, aminek nem teremthet alapot adott ügyben eljáró hivatalos személy akár téves jogértelmezése.
A bíróság osztja az ügyészség azon, a feljelentést elutasító határozatában kifejtett álláspontját is, hogy a különböző hatóságok határozatai, illetve az eljárásuk során tett intézkedéseik ellen az arra jogosultak a hatályos jogszabályok szerinti rendes vagy rendkívüli jogorvoslattal élhetnek, az uniós jog megsértése vagy helytelen alkalmazása miatt is lehetőség van az EU hatáskörrel rendelkező szerveihez fordulni.
A hatóságok döntései egyéb módon joghatályosan nem támadhatók, az azokkal valóegyetértés hiányából fakadóan tett, büntetőeljárás lefolytatására irányuló bejelentések, feljelentések nem szolgálhatnak további felülvizsgálatra alapot adó eszközként.”

Csak hogy ilyen szabályt nem ismer a magyar jog és nem tűz vitát, hogy jogot sem az ügyészség, sem a bíróság nem alkothat. Márpedig a helyzet az, hogy objektív vétőképtelenséget teremtett magának a bíróság és az ügyészség, ahol egymás „munkáit” lefedezik, majd cinikusan odavágják, hogy „lehet menni panaszra a Bizottsághoz.”

Térjünk azonban vissza a Getin Noble Bank ügyben, N. Wahl által kifejtettre:

49. Az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” fogalma az uniós jog önálló fogalma, és azt a nemzeti jog szerinti megnevezésektől és minősítésektől függetlenül kell meghatározni. Ennek érdekében a Bíróság hagyományosan az úgynevezett **Dorsch-kritériumokat** alkalmazta: azt vizsgálta, hogy a kérdést

előterjesztő szerv jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, joghatósága kötelező-e, eljárása kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, valamint független-e és pártatlan-e.⁽¹³⁾

¹³ 1997. szeptember 17-i Dorsch Consult ítélet (C-54/96, EU:C:1997:413, 23. pont). Újabban lásd például: 2020. július 9-i Land Hessen ítélet (C-272/19, EU:C:2020:535, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A Dorsch-ítélet 23. pontja kifejezetten azt a szöveget tartalmazza, hogy „... whether its jurisdiction is compulsory, whether its procedure is inter partes, whether it applies rules of law and whether it is independen...”

A C-272/19 Land Hessen ítélet kimondta:

43 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében annak értékeléséhez, hogy a szóban forgó előzetes döntéshozatalt kezdeményező szerv az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e – ami kizárólag az uniós jog alapján eldöntendő kérdés –, így tehát annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható-e, a Bíróság meghatározott tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy a szerv jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy független-e (lásd ebben az értelemben: 2020. január 21-i Banco de Santander ítélet, C-274/14, EU:C:2020:17, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Térjünk át más szempontok szerinti vizsgálatra: ez pedig a pártatlanság követelménye:

A **C-718/21. sz. alatti Krajowa Rada ügyben** Athanosios Rantos főtanácsnok az alábbiakat fejtette ki:

(Csak jelezni szeretném, hogy olyan butaságot feltételezni is kár, melyet egy ítélőtábla bíró mondott, hogy őt nem köti a főtanácsnoki indítvány, majd magasról tette az EUB ítéletére is. A főtanácsnokok összegeznek, és levonnak egy következtetést. Az EUB ítélt. Azonban a főtanácsnokok végzik a legmagasabb szintű jogászai munkát.)

2. A kérdést előterjesztő bíróságnak az EUMSZ 267. cikk szerinti „függetlensége” fogalmával kapcsolatos elvekről

16. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint annak értékeléséhez, hogy a szóban forgó előzetes döntéshozatalt kezdeményező szerv az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e – ami kizárólag az uniós jog alapján eldöntendő kérdés –, a Bíróság meghatározott tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik többek között az, hogy a szóban forgó szerv jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy független-e. A jelen ügyben csak ez utóbbi elem, azaz a rendkívüli ellenőrzési tanács függetlensége kérdéses, mivel prima facie nyilvánvalónak tekinthető – és mindenesetre nem vitatott –, hogy e szerv megfelel a fent említett többi kritériumnak.

17. A Bíróság szintén állandó ítélkezési gyakorlata szerint a bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény, amelynek a tagállamoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alapján az uniós jog értelmezésére és alkalmazására vonatkozó kérdésekben eljáró nemzeti bíróságok tekintetében eleget kell tenniük, két elemből áll, amelyek közül az első külső jellegű, a bíróság autonómiájára, míg a második belső jellegű, a bíróság pártatlanságára vonatkozik. Az autonómia és a pártatlanság garanciái, amelyek a „függetlenség” fogalmának két elemét alkotják, olyan szabályok meglétét igénylik – különösen, ami a fórum összetételét, a kinevezést, a megbízatás időtartamát, valamint az elfoglaltsági okokat, a kizárási okokat és a tagok elmozdítását illeti –, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden,

az említett fórum külső tényezők általi befolyásolhatatlanságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását.

18. Ami különösen az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bírószág” fogalmához kapcsolódó függetlenség követelményét illeti, a **Getin Noble Bank ítéletében a Bírószág lényegében azt a vélelmet állította fel**, hogy egy olyan nemzeti bírószág, mint többek között a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bírószág) megfelel azoknak a követelményeknek, amelyeknek egy szervnek eleget kell tennie ahhoz, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bírószágnak” minősüljön, függetlenül a tényleges összetételétől, megállapítva, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bírószágnak nem feladata annak vizsgálata, hogy az előterjesztő határozatot a nemzeti bírószági szervezeti és eljárási szabályoknak megfelelően hozták-e meg. **A Bírószág ugyanakkor pontosította, hogy ez a vélelem mindazonáltal megdönthető**, egyrészt, ha valamely nemzeti vagy nemzetközi bírószág által hozott jogerős bírószági határozat arra enged következtetni, hogy **a kérdést előterjesztő bíró nem minősül az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdése értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bírószágnak, vagy másrészt, amikor a formálisan az EUMSZ 267. cikk alapján kérelmet előterjesztő bíró vagy bírák személyes helyzetén kívül más tényezők is kihathatnak a kérdést előterjesztő, e bírák részvételével eljáró bírószág működésére, és ezáltal hozzájárulhatnak e bírószág függetlenségének és pártatlanságának csorbításához.**

19. Mindezek után fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy véleményem szerint a függetlenség elvének az EUMSZ 267. cikkel összefüggésben történő értelmezése más vizsgálatot igényel, mint amit az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és a Charta 47. cikke alapján kell elvégezni, tekintettel e szabályok eltérő céljaira és funkcióira. Ezt a megközelítést, amelyet nagyrészt egyes főtanácsnokok dolgoztak ki, tudomásom szerint nem erősítette meg teljes mértékben a Bírószág, amely az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bírószág” fogalmához kapcsolódó függetlenség követelményére vonatkozó ítéleteiben továbbra is arra hivatkozik, hogy a szóban forgó bírószágnak rendelkeznie kell a törvény által létrehozott független és pártatlan bírószág jellemzőivel, „az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdése értelmében”.

20. Ez a megközelítés lényegében a következőképpen különbözteti meg a szóban forgó három rendelkezés alkalmazási feltételeit:

- az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése annak biztosítására irányul, hogy bármely tagállam által létrehozott jogorvoslati rendszer az uniós jog által szabályozott területeken **biztosítsa a hatékony bírói jogvédelmet. Ezért megköveteli az igazságszolgáltatási rendszer jellemzőinek „rendszerszintű” vizsgálatát;**
- a Charta 47. cikke rögzíti minden olyan jogalany hatékony bírói jogvédelemhez való jogát, aki egy adott ügyben az uniós jogból eredő jogára hivatkozik. **Ezért „gyakorlati” jellegű (eseti alapon történő) vizsgálatot ír elő annak megállapítása érdekében, hogy az adott ügyben létezik-e hatékony jogorvoslat;**
- az EUMSZ 267. cikk a „bírószág” „funkcionális” jellegű fogalmára utal, mivel lehetővé teszi azon nemzeti szervek azonosítását, amelyek az előzetes döntéshozatali eljárással összefüggésben a Bírószág partnereivé válhatnak. A „funkcionális függetlenség” e fogalma szerint, amely elsősorban az igazgatásnak való hierarchikus alá-fölérendeltségi viszony hiányára utal, a funkciónak (és így a szervnek) függetlennek kell lennie, függetlenül attól, hogy a bírák (mint személyek) kapcsolatban állhatnak a végrehajtó hatalommal, különösen elismerés (ha „elsőbbséget élvezve” nevezték ki őket) vagy hűség (ha előnyt remélnek karrierjük során, például előléptetés, hosszabbítás stb. formájában) révén. Ez a koncepció tehát „formális” jellegű vizsgálatot igényel, amelyet a kérdést előterjesztő szerv szintjén kell elvégezni, nem pedig a szervben helyet foglaló személyek szintjén.

21. Nem lényegtelen továbbá rámutatni arra, hogy a „függetlenség” nagyon konkrét fogalmának az EUMSZ 267. cikkel összefüggésben történő értékelése az utolsó eleme azon elemek egész sorának, amelyek szigorúan véve nem kumulatívak, hanem egy átfogó vizsgálat részét képezik, és amelyek együttesen arra engednek következtetni, hogy az említett rendelkezés értelmében vett „bírószág” létezik. A bírószág független jellegének vizsgálata tehát a többi elem figyelembevételével történik, így véleményem szerint a függetlenség megítélése még szigorúbb, ha bizonyos más elemek meglete kétséges, és fordítva. Ezenkívül úgy tűnik számomra, hogy a Bírószág a „függetlenség vizsgálatát” leggyakrabban olyan szervek esetében végzi el,

amelyek a hagyományos nemzeti igazságszolgáltatási rendszeren kívül működnek, vagy amelyek a nemzeti jog szerint nem minősülnek „bírósnak”, és nem mindig volt hajlandó megkérdőjelezni az adott tagállam igazságszolgáltatási rendszerébe formálisan beilleszkedett szervek független jellegét, amint azt a Getin Noble Bank ítéletben megállapított vélelem is megerősíti.

22. Az EUMSZ 267. cikkel összefüggésben a „függetlenség” fogalmának ez a „minimalista” értelmezése véleményem szerint azzal az előnnyel jár, hogy egyrészt nem sérti túlzottan a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti együttműködés elvét az előzetes döntéshozatali eljárásban, tekintettel e mechanizmusnak az uniós jog egységes és koherens értelmezésének biztosításában játszott fontos szerepére, másrészt fenntartja az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek alapvető fontosságú szerepét az egyének jogainak védelme tekintetében. Egyedül a Bíróságnak az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatali hatásköre teszi ugyanis lehetővé, hogy az egyének bizonyos helyzetekben igénybe vehessék az uniós jog által biztosított hatékony bírói jogvédelmet. Ez annál is inkább igaz a jelen ügy körülményei között, mivel a lengyel jogalkotó számos olyan kezdeményezést tett, amelyek többek között a lengyelországi bíróságok függetlenségének kérdésében a Bírósághoz benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek megakadályozását célozzák.

23. Ebből következik, hogy a „bírósnak” függetlensége fogalmának az EUMSZ 267. cikk szerinti értelmezése – tekintettel annak sajátos funkciójára – **nem érinti e fogalomnak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének vagy a Charta 47. cikkének összefüggésében történő értelmezését.** Más szóval, **elvileg nem zárható ki, hogy egy szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében „bírósnak” minősülhet, miközben az ügy rendszerszintű vagy eseti jellegű elemei arra engednek-e következtetni, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése vagy a Charta 47. cikke értelmében nem minősül törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak.**

24. Jóllehet tisztában vagyok azzal, hogy az igazságszolgáltatás alaprendszere elvileg nem teszi lehetővé a „fokozatosságot”, a fenti megközelítés – amely a Getin Noble Bank ítéletben megállapított vélelmen alapul, pontosítva annak alkalmazását – a „függetlenség” fogalmának az EUMSZ 267. cikkel összefüggésben történő rugalmasabb értelmezésével azt a célt szolgálja, hogy a nemzeti bíróság számára lehetővé tegye, hogy még a függetlenségével kapcsolatos kétségek fennállása esetén is elláthassa alapvető feladatait, azáltal, hogy egyrészt biztosítja számára a lehetőséget, hogy a Bíróság segítségével vizsgálja saját függetlenségét, másrészt biztosítja az uniós polgárok számára a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jogot, ha az uniós jog által biztosított jogaik sérülnek.

25. De nem lenne-e helyesebb egy másfajta megközelítés, amely a jelen esetben korlátokat szabna a jogalkotó és végrehajtó hatalomnak a lengyelországi igazságszolgáltatással szemben elkövetett, eddig eltúrt, hatáskörrel való visszaélésének, és amely így támogatná a régi rendszerben kinevezett lengyel bírákat abban, hogy a bírói függetlenség elvére hivatkozva megpróbálják eltávolítani az Unió igazságszolgáltatási rendszeréből a közelmúltbeli reformok eredményeként kinevezett „új bírákat”, akiket ezen elvet semmibe véve neveztek ki? A válasz nem könnyű. Mindenesetre ez a szigorúbb megközelítés bizonyos következményekkel jár: amint az a tárgyaláson kiderült, Lengyelországban a rendes és közigazgatási bíróságok körülbelül minden negyedik bíróját az új rendszer szerint nevezték ki. Ez a megközelítés jelentősen elzárná az előzetes döntéshozatali mechanizmushoz való hozzáférést a legtöbb lengyel bíróság előtt, és csak a kizárólag a régi rendszer szerint kinevezett bírákból álló bíróságok számára hagyná nyitva. Ez azt jelentené, hogy a lengyel igazságszolgáltatást de facto kivonnák az Unió igazságszolgáltatási rendszeréből, ami véleményem szerint még az EUSZ 7. cikkben előírt eljárás kockázatával is járna.

26. Összefoglalva, bár az általános szabályként alkalmazandó híres közmondás szerint „nem a ruha teszi az embert”, úgy vélem, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bírósnak” fogalmának formális és körülhatárolt értékelésével összefüggésben – kissé leegyszerűsítve – megállapítható, **hogy a „talár teszi a bírót”**

A magyar bírók a „talár teszi a bírót” elvből indulnak ki, de a fenti levezetésből – melyet egyébként az EUB ítélete osztott a szükséges lényeg, a hasznos válasz elve alapján – egyértelműen látszik, iszonyatosan kevés az, ha csak talár van a bírón. (Bobek főtanácsnok

egyébként a „talár” szó alatt a viselt hivatalt értette) Mert nem elég bírónak öltözni, bíróként is kell viselkedni, és aszerint kell cselekedni. Márpedig nekem pont ezzel van bajom.

Általános vizsgálat:

Nem vonható kétségbe, hogy a vizsgálatot az uniós jog alapján kell elvégezni, miként az sem, hogy e körben csak és kizárólag az EUB rendelkezik hatáskörrel.

Ennek alapján, ha egy bírói tanács azt merészeli megtenni, hogy a Pp. szerinti kizárási indítvány felé tereli a kérdést, akkor:

- a) Az eljáró tanács célzatosan megsérti az uniós jogot, mert a vizsgálatot eltéríti céljától, másfelől arra kéri kollégáit, hogy hatáskör hiányában, kérelem hiányában járjanak el.
- b) Az érintett tanács azon nyilatkozata, hogy önmagukat nem tartják elfogultnak, teljesen indifferens.
- c) Az a tanács, mely a Pp. alapján formális határozatot hoz, hatáskör hiányában – és kérelem hiányában – jár el, így alappal merül fel a hivatali visszaélés megalapozott gyanúja.

Nézzük meg, ez hogyan valósult meg jelen, konkrét ügyünkben: a Kúria soha nem bocsátotta előzetes döntéshozatalra a kérdést, mert retteg attól, hogy (a) egyáltalán merészeli valaki kétségbe vonni függetlenségüket és pártatlanságukat, (b) mi lesz akkor, ha a Bíróság megállapítja, hogy a Kúria tényleg nem minősül annak.

Tehát, egy Pp. szerinti kérelem lényege csak az, hogy a tanács nem hajlandó a fair-, kontradiktórius eljárást biztosítani, és szakmai szempontból nem várható el az ügy tárgyilagosa megítélése. Az uniós jogi megítélése az, hogy a felperes meg kívánja dönteni azt a vélelmet, hogy e bíróság pártatlan és független, csak azért, mert a bírókon talár van.

Estejogi vizsgálat:

A Kúria a C-932/19 alapperében eljárva a Pfv.VI.20.354/2024/7. sz. alatti ítéletében kimondta:

[23] Emellett **több precedensképes kúriai határozat** (Kúria Pfv.II.20.708/2023/7., Pfv.II.20.037/2023/5., Gfv.I.30.369/2023/6.) **is kimondta** – figyelembe véve az EUB e tárgykörben született határozatait –, hogy a különmemű árfolyamok alkalmazásával összefüggésben olyan semmisségi ok áll fenn, amelyet a DH1. tv. 3. §-a úgy orvosolt, hogy a semmis kikötés helyébe mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés tekintetében az MNB hivatalos deviza árfolyamának alkalmazását írta elő. A nemzeti jogalkotó azzal, hogy a DH1 tv. 3. §-ának (2) bekezdése értelmében olyan feltételt léptetett az árfolyamrészről szóló feltétel helyébe, amely kötelezően előírja, hogy a szerződő felek között az MNB által meghatározott, az esedékesség időpontjában jegyzett árfolyamot kell alkalmazni, az ilyen típusú kölcsönügyletekben foglalt kötelezettségekre vonatkozó tisztességtelen szerződési feltételt olyan jogszabályi rendelkezéssel helyettesítette, amely megfelel az Irányelv célkitűzéseinek.

[24] Azzal ugyanis, hogy a jogalkotó a DH1 tv. 3. § (2) bekezdésében előírta az MNB által meghatározott árfolyam alkalmazását, kiejtette a szerződésből az árfolyamrést, ezáltal jogalkotói eszközzel orvosolta annak érvénytelenségét. Az ezzel kapcsolatos elszámolási kérdéseket is teljes körűen rendezte, a DH2 tv. ugyanis a DH1 tv. szerint tisztességtelennek minősített szerződési feltételek alapján jogosulatlanul beszedett összegeket visszatéríteni vagy elszámolni rendelte a fogyasztó javára. Ezzel

lehetővé tette azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztók e tisztességtelen szerződési feltétel hiányában lettek volna.

- [25] A másodfokú bíróság mindezt figyelembe véve állapította meg, hogy az EUB C-932/19. számú ítéletében megkívánt azon jogi és ténybeli állapot – amelyben a felperes a kikötés hiányában lett volna –, helyreállt azzal, hogy a szerződésbe – az EUB ítéleteiben kifejtett jogértelmezés szerint az uniós joggal összhangban álló módon – MNB árfolyam került (jogi állapot), a felek között pedig a DH2 tv. szerinti elszámolás megtörtént (ténybeli állapot). A DH 2 tv. szerinti elszámolással – az EUB C-932/19. számú ítélet [42] bekezdésében írtaknak megfelelően – a ténybeli állapot olyan módon állt helyre, hogy a szabályozás biztosította a felperes számára a szolgáltató jogalap nélküli, a tisztességtelen feltétel alapján való gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot.
- [26] A fentiekkel ellentétes jogértelmezés nem olvasható ki az EUB felülvizsgálati kérelemben hivatkozott további határozataiból sem.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

- [29] DH1 tv. 3. § (2) bekezdés
[30] 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdés

A döntés elvi tartalma

[31] A magyar jogalkotó által az árfolyamrés alkalmazásából adódó tisztességtelen szerződési feltételek helyébe léptetett szerződési rendelkezések az uniós joggal összhangban állnak.

(Csak jelezni szeretném, hogy a Győri Ítéltábla jogerős ítélete nem a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdését helyettesítette be, azaz a kógens normát, hanem a rPtk. 231.§ (2) bekezdése szerinti diszpozitív normát, mely szövegben meg se fordul az MNB árfolyam.)

Az, hogy a Kúria teljes ítélkezési gyakorlata irányelvet sértő, az köztudott. Csakhogy megtehetnek mindent, hiszen a bírói önkénynek nincsen ellensúlya, a korruptnak tartott ügyészi szervezet nem lép fel az uniós jog őréként, és elrendelt büntetőeljárás hiányában nem lehet felelősségre vonni a contra legem eljáró bírókat.

Az EUB előtti 2025.04.30-i C-630/23 ítélet kimondta, hogy a fent idézett kúriai jogi megoldás irányelvet, uniós jogot sértő, így az ilyen ítélethez res judicata hatály sem fűződhet.

Vajon lett bármilyen jogkövetkezménye az uniós jog kúriai megsértésének? Nem. Ugyanis vétőképtelenségüket saját maguk deklarálták. Ám a Kúria arra is képes volt, hogy a 10/2025 JEH határozatával felülmérlegelje az EUB ítéletét, ami súlyosan sérti az EUMSZ 267. cikkét. Van ennek bármilyen jogkövetkezménye? Nincsen. Más kérdés, hogy immáron legalább néhány kúriai bíró elvitatta a Kúria jogát, hatáskörét az ilyen magatartás tanúsításához.

Mivel a Kúria nem küld ki az EUSZ 19. cikke alapján előzetes döntéshozatali kérdéseket, így az EUB sem tud az ügyben eljárni. Ez a bírói önkény a jogállamiság halálát jelenti, a jogbiztonságot megszünteti.

Ugyanebben a témakörben néhány fontos EUB döntés:

A **Bíróság 2021. május 18-i Asociația „forumul Judecatorilor Din România” ügyben hozott C-83/19., C-127/19., C-195/19., C-291/19., C-355/19. és C-397/19. egyesített ügyek, ECLI:EU:C:2021:393) ítélete** kimondta:

244 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az **uniós jog elsőbbségének elve** szentesíti az uniós jog elsőbbségét a tagállamok jogával szemben. Ez az elv tehát arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy biztosítsák a különböző uniós jogi normák teljes érvényesülését, mivel **a tagállamok joga nem befolyásolhatja a különböző normáknak az említett államok területére nézve elismert hatását** (2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet, C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 214. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

245 Ily módon **az uniós jog elsőbbségének elve értelmében nem sértheti az uniós jog egységességét és hatékonyságát az, hogy a tagállam – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozik**. A következetes ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis az uniós jog elsőbbségének elvéhez kapcsolódó hatások a tagállamok valamennyi szervére vonatkoznak, anélkül hogy többek között a bírósági hatáskörök megosztására vonatkozó belső rendelkezések – ideértve az alkotmányos jellegűeket is – akadályozhatnák azt (lásd ebben az értelemben: 2013. február 26-i Melloni ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 59. pont; 2021. március 2-i A. B. és társai [A legfelsőbb bíróság bírójának kinevezése – Jogorvoslat] ítélet, C-824/18, EU:C:2021:153, 148. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

246 E tekintetben emlékeztetni kell többek között arra, hogy a nemzeti jog megfelelő értelmezésének elve, amely szerint a nemzeti bíróság köteles a belső jogot a lehető legteljesebb mértékben az uniós jog követelményeinek megfelelően értelmezni, a Szerződés rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A **Bíróság 2021. október 6-i W.Z. ügyben hozott C-487/19, ECLI:EU:C:2021:798) ítélete** pont a fentiekben már kikristályosodott gyakorlatra hivatkozik:

157 Ily módon az uniós jog elsőbbségének elve értelmében nem sértheti az uniós jog egységességét és hatékonyságát az, hogy a tagállam – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozik. A következetes ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis az uniós jog elsőbbségének elvéhez kapcsolódó hatások a tagállamok valamennyi szervére vonatkoznak, anélkül hogy többek között a belső rendelkezések – ideértve az alkotmányos jellegűeket is – akadályozhatnák azt (lásd ebben az értelemben: 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecatorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, 245. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

158 Közelebbről **minden nemzeti bíróságnak, mint tagállami szervnek – hatásköre keretében – pontosabban kötelessége, hogy mellőzze a nemzeti jog mindazon rendelkezéseinek alkalmazását, amelyek ellentétesek az uniós jognak az előtte folyamatban lévő jogvitában közvetlen hatállyal bíró rendelkezésével** (2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecatorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, 248. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

159 Következésképpen, mivel az **EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése egyértelmű és pontos eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára**, amelyhez nem kapcsolódik semmilyen feltétel azon függetlenséget illetően, amelynek az uniós jog értelmezésére és alkalmazására hivatott bíróságokat jellemeznie kell, a három bíróból álló tanácsban eljáró Sąd Najwyższynek (Izba

Cywilna) (legfelsőbb bíróság [polgári tanács]) hatáskörei keretében **biztosítani kell e rendelkezés teljes érvényesülését** (lásd ebben az értelemben: 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, 250. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ami a jelen ügyben, figyelemmel a még a kérdést előterjesztő bíróságra háruló értékelésekre, a jelen ítélet 39. pontjában kifejtettekre tekintettel megköveteli, hogy e végzést semmisnek tekintsék.

A Bíróság 2022. február 22-i RS ügyben hozott C-430/21, ECLI:EU:C:2022:99) ítélete kimondja:

- 37 Mindemellett, mivel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése azt írja elő valamennyi tagállam számára, hogy **meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a többek között a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek**, ezen utóbbi rendelkezést megfelelő módon figyelembe kell venni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezéséhez (2021. április 20-i Repubblica ítélet, C-896/19, EU:C:2021:311, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Az EUSZ 19. cikkből eredő kötelezettségeket illetően hangsúlyozni kell, hogy a jogállamiságnak az EUSZ 2. cikkben rögzített értékét pontosabban megfogalmazó e rendelkezés értelmében a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint a jogalanyokat e jog alapján megillető bírói jogvédelmet (2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország [A legfelsőbb bíróság függetlensége] ítélet, C-619/18, EU:C:2019:531, 47. pont; 2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, EU:C:2021:1034, 217. pont).
- 40 A megszilárdult ítélkezési gyakorlat értelmében e védelem biztosításához az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében minden tagállamnak biztosítani kell, hogy jogorvoslati rendszerében, az uniós jog által szabályozott területeken **az uniós jog szerinti fogalom meghatározás értelmében vett „bíróságnak” minősülő fórumok**, amelyek ilyen minőségükben az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekben döntést hozhatnak, teljesítik a hatékony bírói jogvédelem követelményeit, köztük különösen a függetlenség követelményét (lásd ebben az értelemben: 2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, EU:C:2021:1034, 220. és 221. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 **Márpedig a bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény**, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből következik, két szempontot foglal magában. Az **első – külső – szempont azt követeli meg**, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és **anélkül hogy bárhonnal utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és befolyásolhatja határozataikat**. A **második – belső – szempont** a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkor érdekeitől. Ez utóbbi szempont megköveteli az objektivitást, valamint azt, hogy a jogvita megoldása során **a jogszabály szigorú alkalmazásán kívül semmilyen más érdek ne érvényesüljön** (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország [A legfelsőbb bíróság függetlensége] ítélet, C-619/18, EU:C:2019:531, 72. és 73. pont; 2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, EU:C:2021:1034, 224. pont).
- 53 E tekintetben emlékeztetni kell többek között arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve megköveteli, hogy amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott **nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő jogvitában köteles biztosítani e jog követelményeinek teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve**

az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezésével ellentétes bármely, akár utólag keletkezett nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie kellene vagy meg kellene várnia e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését (lásd ebben az értelemben: 1978. március 9-i Simmenthal ítélet, 106/77, EU:C:1978:49, 24. pont; 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 61. és 62. pont; 2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, EU:C:2021:1034, 252. pont).

A Kúria elnöke 2025. február 4-én közzétett önkényes rendelkezése a fentiek kapcsán még súlyosabb aggályokat vet fel:

A Kúria elnökének 14/2021. számú elnöki utasítása kimondja:

III.2.2.4.1. Az európai jogi szaktanácsadók

27. § (1) A Kúrián a szakmai és igazgatási irányítással megbízott vezető, vagy bíró felügyelete alatt a Kúria elnöke által kinevezett kúriai, illetve beosztott bírák – bírói munkájuk mellett – európai jogi szaktanácsadói tevékenységet látnak el.

(2) Az európai jogi szaktanácsadók alapvető feladata - a bíróságoknak az Alaptörvényből következő, Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelmére vonatkozó feladatát szem előtt tartva - a jogi tanácsadás a bírák és az igazságügyi alkalmazottak részére az uniós jog alkalmazásának elméleti és gyakorlati kérdéseiben, az elsődleges és másodlagos jogszabályainak hatályához kapcsolódó, továbbá az előzetes döntéshozatali eljárást érintő bármely kérdésben, különösen a nemzeti bíróságok és az Európai Unió Bírósága feladatainak világos szétválasztása, valamint az Európai Unió jogi struktúrájával, egyéb jogi aktusainak működésével, illetőleg az Európa Tanács jogi eljárásainak és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek és joggyakorlatának értelmezésében; elősegítve az Európai Unió joga által megállapított, általánosan kötelező magatartási szabályoknak az Alaptörvényben foglalt alapvető jogok figyelembevételével való érvényre juttatását, az Alaptörvénnyel összhangban való értelmezését.

(3) A szaktanácsadók részt vesznek a szakterületükkel kapcsolatos oktatási rendezvények tematikájának kialakításában, különös tekintettel az aktuális jogszabályváltozásokra és tendenciákra.

Azt ugye nem tudjuk, kik ezek a szaktanácsadók, és arra milyen szakmai kompetenciájuk van. Mert az a gyakorlatból ismert, hogy a kúriai tanácsok kerek perec megtagadták az uniós jog alkalmazását a devizás ügyekben és ítélezési gyakorlatuk rendszerszinten ellentétes az EUB döntéseivel. A C-630/23 ügy ezért bír fokozott jelentőséggel, hiszen kérdéses, hogy a Kúria az EUB ismételten félre sepri, felülértelmezi, annak szövegét átszerkeszti annak érdekében, hogy a tagállamim ítélezésben kizárja az EUB ítéleteinek közvetlen anyagi jogi hatályát.

Az uniós jog teljes érvényesülését nem lehet korlátozni semmilyen tagállami joggal, még alkotmányos szinten sem. Az uniós jogi szaktanácsadóknak nincsen joga értelmezni az uniós jogot, így abban a kérdésben sincsen hatáskörük, hogy az uniós jog ellentétben áll-e a nemzeti joggal. Ez sérti az EUMSZ 267. cikkét.

Az előzetes döntéshozatali kérdések szükségessége felől csak és kizárólag az ügyben tárgyaló bíró dönthet és e döntése kapcsán nincsen felülbírálati joga semmilyen bíróságnak, hatóságnak, fegyelmi szervnek.

~ ~ ~

Érzékelem azt, hogy a jogállamisági problémákra a bíró kar tagjai eltérően reagálnak aszerint, milyen ügyszakban ítéleznek. A civilizisztikai rész érintett a devizás ügyekben,

mely kemény vonalas elvárások mentén tagadja meg az uniós jog alkalmazását. Ebbe némileg belefolytak munkaügyi bírák is, melyre az élő példát maga a Kúria adja. A közigazgatási ítélkezésben eljáró bírók világszemlélete eltérő. Van ilyen is, olyan is. Ám kétségkívül számos előzetes döntéshozatali kérdés megy ki tőlük. A büntető eljárásokban eljáró bírók az uniós jogi problémákkal nem szembesülnek úgy, mint kollégáik. Ám az, hogy nem ismerik fel a probléma lényegét, számomra elfogadhatatlan, ugyanis a jogállamiságra esküdtünk fel, és elvben minden végzett, szakkivizsgázott jogásznak a vérében kellene lennie a teljes fogalomrendszernek.

Az Európai Unió Bírósága előtt az alábbi fontos kötelezettségszegési eljárások vannak, illetve voltak folyamatban:

**2024. december 4-én benyújtott kereset
Európai Bizottság kontra Magyarország
C-829/24.**

A Bizottság arra kéri a Bíróságot, hogy állapítsa meg, a nemzeti szuverenitás védelméről szóló 2023. évi LXXXVIII. törvény elfogadásával Magyarország megsértette az Európai Unió működéséről szóló szerződés 49., 56. és 63. cikkét, az elektronikus kereskedelemről szóló 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkét, a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 14., 16. és 19. cikkét, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7., 8., 11., 12., 47. és 48. cikkét, valamint a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet 3 5., 6., 9. és 10. cikkét; és kötelezze Magyarországot a költségek viselésére.

A Magyar Országgyűlés 2023. december 12-én elfogadta a nemzeti szuverenitás védelméről szóló 2023. évi LXXXVIII. törvényt (a továbbiakban: vitatott törvény).

A vitatott törvény széles körű vizsgálati hatáskörrel felruházott Nemzeti Szuverenitásvédelmi Hivatalt hoz létre, amelynek a tevékenysége nagyrészt ki van zárva a bírósági felülvizsgálat alól, és amely a magyar és a nem magyar tevékenységek és érdekek közötti bináris különbségtétel alapján oly módon jogosult működni, hogy működése során Magyarország uniós tagsága és az uniós Szerződésekből eredő kötelezettségei figyelmen kívül maradnak. Közelebbről, a Bizottság úgy véli, hogy a vitatott törvény lehetővé teszi olyan tevékenységek célba vételét és korlátozását, amelyek az uniós Szerződések által az uniós polgárokra és szervezetekre ruházott jogok jogszerű kifejezései, és e polgárokat és szervezeteket olyan közhatalmi jogosítványok gyakorlásának veti alá, amelyek sértik az adatvédelmi szabályokat és összeegyeztethetetlenek több olyan alapvető joggal, amelyek a plurális és demokratikus társadalom tartóoszlopait képezik.

Illetve:

**2023. március 14-én benyújtott kereset
Európai Bizottság kontra Magyarország
C-155/23. sz. ügy**

A Bizottság arra kéri a Bíróságot, hogy

- (1) állapítsa meg, hogy Magyarország – mivel nem hozta meg a szükséges törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket annak érdekében, hogy megfeleljen az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló, 2019. október 23-i (EU) 2019/1937 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek¹, és nem közölte ezeket az Európai Bizottsággal, nem teljesítette az irányelv 26. cikkének (1) és (3) bekezdéséből eredő kötelezettségeit;
- (2) kötelezze Magyarországot, hogy fizessen meg az alábbi két összeg közül a magasabb összegnek megfelelő átalányösszeget az Európai Bizottság részére: (i) napi 3 500 EUR, beszorozva az (EU) 2019/1937 irányelv átültetésére meghatározott határidő és a jogsértés megszüntetése, vagy annak hiányában a jelen ügyben hozott ítélet kihirdetése között eltelt napok számával, (ii) 980 000 EUR minimális átalányösszeg,
- (3) amennyiben az (1) pontban megállapított kötelezettségsgzés a jelen ügyben hozandó ítélet kihirdetésének időpontjában is fennáll, kötelezze Magyarországot, hogy a jelen ügyben hozandó ítélet kihirdetésének napjától kezdődően az irányelvből eredő kötelezettségeinek teljesítéséig fizessen napi 13 650 EUR kényszerítő bírságot az Európai Bizottság részére; és
- (4) kötelezze Magyarországot a költségek viselésére.

*Az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló, 2019. október 23-i (EU) 2019/1937 európai parlamenti és tanácsi irányelv hatékony rendszert hoz létre a magánszektorban vagy a közsférában dolgozó vagy **azokkal kapcsolatban álló személyek** védelmére, amikor bizonyos területeken bejelentik az uniós jog megsértését. Az irányelv 26. cikkének (1) bekezdése értelmében, a tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az irányelvnek 2021. december 17-ig megfeleljenek. Az említett cikk (3) bekezdése értelmében a tagállamok e rendelkezések szövegét haladéktalanul közlik a Bizottsággal.*

A Bizottság 2022. január 27-én felszólító levelet, 2022. július 22-én pedig indokolással ellátott véleményt küldött Magyarország részére. Magyarország azonban nem hozta meg az irányelvnek való megfeleléshez szükséges rendelkezéseket és nem közölte azokat a Bizottsággal.

A Bíróság végül ítéletet hozott ebben a kérdésben:

- 84 Így 2023. június 12-én Magyarország tizenegy törvényt jelentett be a Bizottságnak, amelyekkel kapcsolatban a tagállam azt állítja, hogy azok lehetővé teszik a 2019/1937 irányelv egyes rendelkezéseinek átültetését.
- 85 E körülmények között meg kell állapítani, hogy nem nyert bizonyítást, hogy a jelen ügyben megállapított kötelezettségsgzés magán- és közérdekeket érintő következményei ugyanolyan negatívak, mint a 2019/1937 irányelv átültetésének teljes hiánya esetén lennének (lásd ebben az értelemben: 2024. április 25-i Bizottság kontra Lengyelország [A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv] ítélet, C-147/23, EU:C:2024:346, 92. pont).
- 86 Mindazonáltal a Magyarország által bejelentett rendelkezések szétszórtan vannak jelen a nemzeti jogrendben, és a 2019/1937 irányelv 26. cikkének (3) bekezdésében előírtakkal ellentétben nem tartalmazzák az ezen irányelv által előírt védelemre vonatkozó kifejezett hivatkozást.

- 87 Márpedig az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelmére vonatkozó, a 2019/1937 irányelvben foglaltak szerinti konkrét és egyértelmű szabályok hiánya akadályát képezi e személyek hatékony védelmének, tehát kétségesse teheti e jognak az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken történő egységes és hatékony alkalmazását (2024. április 25-i Bizottság kontra Lengyelország [A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv] ítélet, C-147/23, EU:C:2024:346, 94. pont).
- 88 Amint ugyanis arra a jelen ítélet 78. pontja emlékeztet, az uniós jog megsértését a munkavégzéssel összefüggésben bejelentő személyek magas szintű védelmét szolgáló rendszer létrehozásával a 2019/1937 irányelv hozzájárul a közérdek sérelmének megelőzéséhez az olyan különösen érzékeny területeken, mint a közbeszerzés, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzése, a környezetvédelem vagy az Unió pénzügyi érdekei (lásd: 2024. április 25-i Bizottság kontra Lengyelország [A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv] ítélet, C-147/23, EU:C:2024:346, 95. pont).
- 95 Márpedig nem vitatott, hogy Magyarország a 2019/1937 irányelv 26. cikkének (1) bekezdésében megállapított átültetési határidő lejártáig, azaz 2021. december 17-ig nem fogadta el az ezen irányelv konkrét és teljes átültetésének lehetővé tételéhez szükséges valamennyi törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezést, és ebből következően ezeket a rendelkezéseket – az említett irányelv 26. cikkének (3) bekezdésében foglaltakkal ellentétben – nem is jelentette be a Bizottságnak. Ebből következik, hogy a szóban forgó kötelezettségszegés, amely csak 2023. július 24-én, a 2023. évi XXV. törvény és a 225/2023. (VI. 8.) Korm. rendelet hatálybalépésével szűnt meg, több mint másfél évig fennállt.
- 101 E megfontolások alapján, valamint az EUMSZ 260. cikk (3) bekezdésében a Bíróság számára elismert mérlegelési jogkörre tekintettel, amely rendelkezés kimondja, hogy az átalányösszeg mértéke nem haladhatja meg a Bizottság által meghatározott összeget, meg kell állapítani, hogy a 2019/1937 irányelv 26. cikke (1) és (3) bekezdésének megsértéséből eredőhöz hasonló és az uniós jog teljes körű érvényesülését hátrányosan érintő jogsértések jövőbeli megismétlődésének tényleges megelőzése átalányösszeg kiszabását követeli meg, amelynek összegét 1 750 000 euróban kell megállapítani.

A Bíróság 2022. február 16-i Magyarország kontra Európai Parlament és Európai Unió Tanácsa közötti megsemmisítés iránti kereset tárgyában hozott (C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97) ítélete:

A magyar állam az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló 2020/2092 EP és Tanács rendelet bizonyos pontjainak megsemmisítését kérte keresetével¹.

A megtámadott rendeletet ismertette az ítélet 18. pontja, igen részletesen. Kiemeli a törvényesség elvét, jogbiztonság elvét, etc., a hozzájuk tartozó releváns EUB ítéletekre való utalással. Ezt a bevezető részben már taglaltam. Az ügyben egy rövid publikációmát jelentettem meg².

Lényegnek tartom azon itt az alábbiakat kiemelni:

¹ Maga az ítélet szövege itt elérhető:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=254061&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=31455656>

² <https://drmarcingos.hu/2022/02/16/mi-is-az-a-jogallam/>

➤ **A hatékony bírói jogvédelem követelménye az EUSZ 19. cikkéből fakad és a jogállamiság egyik elemét képezi:**

- 160 Konkrétan ami a jogállamiság értékét illeti, annak bizonyos vonatkozásait – amint azt egyébként Magyarország is elismeri – az EUSZ 19. cikk védelemben részesíti. Ugyanez vonatkozik a Chartának az „Igazságszolgáltatás” című VI. címében szereplő 47–50. cikkére, amely biztosítja a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság védelmét és a védelemhez való jogot, a bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elveit, valamint a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalmát.
- 161 Közelebbről a Bíróság kimondta, hogy az EUSZ 2. cikkben foglalt jogállamiság értékét konkretizáló EUSZ 19. cikk az (1) bekezdésének második albekezdésében **arra kötelezi a tagállamokat, hogy megteremtsék azokat a jogorvoslati lehetőségeket és eljárásokat, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükségesek** (lásd ebben az értelemben: 2021. március 2-i A. B. és társai [A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat] ítélet, C-824/18, EU:C:2021:153, 108. és 109. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig ennek a követelménynek a tiszteletben tartását a Bíróság – különösen a Bizottság által az EUMSZ 258. cikk alapján benyújtott, kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset esetén – felülvizsgálhatja (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország [A legfelsőbb bíróság függetlensége] ítélet, C-619/18, EU:C:2019:531, 58. és 59. pont; 2019. november 5-i Bizottság kontra Lengyelország [A rendes bíróságok függetlensége] ítélet, C-192/18, EU:C:2019:924, 106. és 107. pont).
- 162 A Bíróság ezenkívül kimondta, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdése egyértelmű és pontos eredménykövetelményt ír elő a tagállamok számára, amelyhez nem kapcsolódik semmilyen feltétel azon függetlenséget illetően, amelynek az uniós jog értelmezésére és alkalmazására hivatott bíróságokat jellemeznie kell, és így a nemzeti bíróságnak a nemzeti jog bármely olyan rendelkezésének alkalmazását, amely sérti az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését – szükség esetén e rendelkezésnek a Bíróságtól előzetes döntéshozatali eljárás keretében kapott értelmezését követően – mellőznie kell (lásd ebben az értelemben: 2021. március 2-i A. B. és társai [A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat] ítélet, C-824/18, EU:C:2021:153, 142–146. pont).

Márpedig fentiek fényében igen furcsa az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésre és a Charta 47. cikkére alapított aggályok – pártatlan és függetlenség hiánya – megfogalmazásakor azzal lesöpörni azokat, hogy (a) ez nem EUB hatáskör, (b) az Alaptörvény szerint nem merülhet fel aggály, (c) a bíróságokat megilleti az objektív vétőképtelenség. Ezen túl pedig egyértelmű, hogy az uniós intézmények vizsgálhatják a tagállami uniós jogsértéseket, amennyiben azok kapcsolódnak a kondicionalitási szabályokhoz.

- 195 Végül a jelen ítélet 165. pontjában már megállapításra került, hogy egyfelől a megtámadott rendelet csak annyiban teszi lehetővé az uniós intézmények számára, hogy a tagállamokban fennálló helyzeteket vizsgáljanak, amennyiben azok az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodás vagy az Unió pénzügyi érdekeinek védelme szempontjából relevánsak, másfelől pedig csak akkor lehet a rendelet alapján megfelelő intézkedéseket hozni, ha megállapítást nyer, hogy az ilyen helyzetek fennállása jogállamisági elv olyan megsértését vonja maga után, amely kellően közvetlenül érinti az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást vagy az Unió pénzügyi érdekeinek védelmét, vagy ennek a kockázata komolyan fennáll.

➤ **A jogbiztonság követelménye:**

- 223 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint **a jogbiztonság elve** megköveteli egyfelől azt, hogy a **jogszabályok egyértelműek és pontosak legyenek**, másfelől pedig azt, hogy **alkalmazásuk előre látható legyen a jogalanyok számára**, különösen olyankor, amikor kedvezőtlen következményeik lehetnek. Az említett elv megköveteli különösen azt, hogy a szabályozás lehetővé tegye az érdekelt számára az ennek alapján őket terhelő kötelezettség terjedelmének pontos ismeretét, és hogy ez utóbbiak egyértelműen megismerhessék jogaikat és kötelezettségeiket, és ezeknek megfelelően járjanak el (2021. április 29-i Banco de Portugal és társai ítélet, C-504/19, EU:C:2021:335, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 224 Ugyanakkor ezek a követelmények nem értelmezhetők sem annak kizárásaként, hogy **az uniós jogalkotó egy általa elfogadott norma keretében elvont jogi fogalmat használjon**, sem pedig annak előírásaként, hogy az ilyen elvont szabályban fel kell sorolni azokat a különböző konkrét eseteket, ahol az alkalmazást nyerhet, mivel a jogalkotó nem tudja előre meghatározni az összes ilyen esetet (lásd analógia útján: 2017. július 20-i Marco Tronchetti Provera és társai ítélet, C-206/16, EU:C:2017:572, 39. és 40. pont).
- 230 Ezt a megállapítást az a tény is megerősíti, hogy a jelen ítélet 201. pontjában említett és a megtámadott rendelet (16) preambulumbekzdésében hivatkozott elemzésében a Velencei Bizottság rámutatott többek között arra, hogy **a „jogállamiság” fogalma olyan biztonságos és kiszámítható jogon alapul, amelyben mindenkit megillet az a jog, hogy a döntéshozók méltósággal, egyenlően, észszerűen és a hatályos jognak megfelelően kezeljék, valamint hogy jogorvoslati lehetőséget biztosítsanak számára arra, hogy független és pártatlan bíróság előtt, tisztességes eljárás keretében vitassa a döntéseket**. Márpedig a rendelet 2. cikkének a) pontja pontosan tükrözi ezeket a jellemzőket.
- 231 Negyedrészt a jogállamiság tiszteletben tartására irányuló kötelezettség, amelynek megsértése a megtámadott rendelet 2. cikkének a) pontjában foglalt elvekkel összefüggésben értelmezett 4. cikkének (1) bekezdésében létrehozott horizontális feltételeességi mechanizmus hatálya alá tartozhat, a tagállamok számára az uniós tagságukból fakadó, az EUSZ 2. cikk alapján fennálló követelmények sajátos kifejeződését jelenti. **Ez a kötelezettség ugyanis olyan eredménykötelemnek minősül, amely – amint ez a jelen ítélet 124–127. pontjában is szerepel – közvetlenül a tagállamok egymással, valamint az Unióval szemben vállalt kötelezettségeiből ered.**
- 232 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy **az EUSZ 2. cikk nem egyszerűen politikai iránymutatások vagy szándékok kinyilvánítása, hanem olyan értékek összefoglalása**, amelyek – ahogyan ez a jelen ítélet 127. pontjában is szerepel – az Unió mint közös jogrend identitásának részét képezik, és amelyek a tagállamokra nézve jogilag kötelező erejű kötelezettségeket tartalmazó elvekben testesülnek meg.
- 233 Márpedig, noha az Unió – ahogyan ez az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésében szerepel – tiszteletben tartja a tagállamok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének elválaszthatatlan részét képező nemzeti identitását, és így **a tagállamok a jogállamiság elveinek érvényesítése terén bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, ebből egyáltalán nem következik, hogy ez az eredménykötelem tagállamonként eltérő lehet.**
- 234 A tagállamok ugyanis amellet, hogy az Unió által tiszteletben tartott, az alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésük elválaszthatatlan részét képező, önálló nemzeti identitással

rendelkeznek, a „jogállamiság” fogalmát is magukévá teszik, amelyben a saját alkotmányos hagyományaikból eredő közös értéként osztoznak, és amelynek folyamatos tiszteletben tartására vállaltak kötelezettséget.

És itt felmerül a szuverenitás kérdése, mely miatt gyorsított eljárásban folyik a kötelezettségszegési eljárás C-829/24. sz. alatt:

<https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?nat=or&mat=or&pcs=Oor&jur=C%2CT%2CF&num=C-829%252F24&for=&jge=&dates=&language=hu&pro=&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&oqp=&td=%3BALL&avg=&lgrc=hu&page=1&lg=&cid=5312640>

A C-123/22 ítélet (Bizottság kontra Magyarország) értékelése

Nagy belpolitikai vihart kavart az Európai Unió Bíróságának ítélete, melyben Magyarországgal szemben 200.000.000.-EUR átalány-, és napi 1.000.000.-EUR kényszerítő bírságot szabott ki. A magyar kormányt meglepetésként érte a súlyos szankció és a jogi megállapítások összessége.

A Bíróság 2024. június 13-i ítéletének nem az a lényege, miként kell megítélni a menekültek befogadásával kapcsolatos Európai Unió szerveinek döntéseit, hanem milyen jogkövetkezménye van annak, ha egy adott tagállam nem tartja be az Európai Unió Bíróságának ítéleteit. (Ennek kapcsán bőven húzható párhuzam a magyar devizás ügyekkel is.)

A kiinduló pont az, hogy 2020. december 17-én megszületett a C-808/18. ítélet, melynek tárgya az volt, Magyarország nem teljesítette bizonyos irányelvekből eredő kötelezettségeit. Ezek az irányelvek az államok számára írnak elő magatartásokat, jogi szabályozások megvalósítását. Amennyiben valamely tagállam nem tesz eleget vállalt kötelezettségének, úgy az Európai Bizottság feladata a jogsértés vizsgálata, majd a jogkövetés kikényszerítése oly módon, hogy kéri az Európai Unió Bíróságát a kötelezettségszegés megállapítására. Az ítélet szerint az uniós joggal ellentétesen ítélte meg a magyar állam az EU által garantált jogok gyakorlásnak lehetőségét, avagy azok gyakorlását ki is zárta.

Ilyen esetekben az Európai Unió strukturális szerkezete a tagállam által támadott cél, és az EU a Bizottságon és a Bíróságon keresztül elkezdni megvédeni saját jogát, saját szervezetét. Ugyanis az EU alapszerződéseiből az fakad, semely tagállam nem vonhatja ki magát a szerződések és a Bíróság ítéleteinek hatálya alól. (Természetesen vannak olyan legendás ügyek, amikor egy adott állam Alkotmánybírósága és az EUB között ellentétek feszülnek, ám ezek azért nem ilyen triviális ügyekben merülnek fel.)

Ahogy Magyarországnak a fogyasztóvédelem kapcsán sem szeret uniós jogi aktusokat átültetni saját jogrendszerébe, úgy a leegyszerűsítve menekültügynek nevezett körben sem iparkodott nagyon. Meglátásom szerint nincs is értelme esetkörökre lebontani a magyar állam ellenszegülését, ugyanis jól érzékelhető módon mindig valamilyen jogérvényesítési

lehetőség, vagy hatékony jogorvoslati út elé gördítenek úgy akadályokat, hogy azon szükséges, és releváns részletszabályokat nem alkotják meg, melyek az uniós jog által biztosított jogok érvényesítését megkönnyítik. Ehhez bizony a magyar bíróságok úgy nyújtanak segítséget, hogy az uniós jog ismeretének és alkalmazására való hajlandóság hiányában a nemzeti joggal egyszerűen felülírják az uniós jogot, és kétségbe vonják az Európai Unió Bírósága ítéleteinek kötelező mivoltát.

Nos, a C-808/18 ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítését várta el Magyarországtól a Bizottság, hiszen e szervezet kötelezettsége, hogy az EUB ítéleteinek érvényt szerezzen. A Bíróság – hasonlóan bármely tagállami bírósághoz – ítéletével tulajdonképpen megparancsol valamit a címzettnek, akinek azt végre kell hajtania. Ha nem teszi meg, akkor van egy végrehajtó szervezet, mely ezt kikényszeríti. Jelen esetben ez a Bizottság, aki bőszen levelezésbe kezd ilyenkor a tagállammal. Magyarország rendszerint nem veszi komolyan az EUB ítéleteinek betartását, valamit az uniós jog átültetését, így akkor kezdenek el kapkodni, amikor a Bizottság már megindította az un. kötelezettségszegési eljárást, azaz a Bíróság előtti „pert”. Ilyen például a 2019/1937 irányelv esete, mely azon kötelezettségét keletkezteti a tagállamoknak, hogy adjanak hatékony védelmet az uniós jog megsértését bejelentő személyek részére. A magyar állam már csak a „per” megindulásakor volt hajlandó belső szabályozást megalkotni, azonban annak szakmaiságát és hatékonyságát megkérdőjelezem. (C-155/23. ügy)

A helyzethez hozzátartozik, hogy Magyarország a fenti (C-808/18) ítéleten túl is renitenskedett, hiszen a Bíróság 2023. június 22-i, C-823/21. ügyben hozott ítélete már megállapította a magyar állam azon kötelezettségszegését, hogy a Magyarország határain belül tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalanok a nemzetközi védelem iránti kérelmüket egy harmadik országban található magyar nagykövetségen jelezzék előre, illetve Magyarország területére belépésre feljogosító okmányt szerezzenek.

Vagy ott van a 2021. november 16-i C-821/19 ügyben hozott ítélet, mely azon kötelezettségszegését állapította meg hazánknak, hogy olyan alapon tagadta meg a nemzetközi védelmet a kérelmezőktől, hogy azok olyan államokon keresztül érkeztek, melyekben biztosított a „menekültvédelem” magas szintje.

Amikor a minap egy ismerősöm nem értette a súlyos szankció okát, arra hivatkozott, hogy már miért lenne baj azzal, hogy Magyarország ilyen feltételeket szab. Az a baj, hogy ezzel uniós jogot sért. És ha az EUB ezt már megítélte, akkor a döntéseinek ítélt dolog hatálya van, azaz sem politikus, sem polgár, sem állami szerv azt nem vonhatja kétségbe. **Magyarország csak úgy tudja elkerülni az uniós jog vagy az EUB ítéleteinek hatályát, ha nem tagja az Európai Uniónak.** Ennek joggyakorlata is ismert, hiszen egy adott ügyben olyan jog megítélését kérte előzetes döntéshozatali eljárásban igen régen a kérelmező bíróság, mely jog az EU csatlakozásunk előtt keletkezett. Az EUB egyértelműsítette, hogy Magyarország nem volt az EU tagja, amikor az a jogi tény bekövetkezett, így az EUB-nek nincsen hatásköre eljárnia. Ha hazánk kilép az EU-ból, akkor nem kell foglalkozni az uniós joggal és ítéletekkel. Mindaddig, míg az EU tagjai vagyunk, nem lehet alappal megkérdőjelezni a jog és ítéletek hatályát. Ha van Magyarországnak jogi érve, akkor keresettel támadhatja meg az adott jogi normát a

Bíróság előtt. Ilyenből sok eset van, ám olyat nem találtam, amikor a magyar állam „győztesként hagyta volna el” a Bíróságot.

Nekem olybá tűnik a helyzet, hogy „menekültügyben” addig osztogatta a sallereket és kokikat a magyar kormány, hogy egyszer csak a lendület saját magának vitt be egy méreates maflást. Ha tehát quasi ugyanabban a témakörben született már két EUB ítélet és azt semmibe vesszük, nem kell meglepődni a harmadikon és a pénzügyi szankción.

Magyarország kormánya és bíróságainak többsége hisz abban, hogy nemzeti bíróságai, vagy alkotmánybírósága jogosult felülbírálni az EUB ítéleteit és azok hatályát korlátozni. Azaz, a magyar hatóságok, piaci szereplők (bankok) felmutatnak egy magyar bírósági jogerős ítéletet és azzal mentességet kapnak az uniós jog és az EUB ítéletei alól, ugyanis a magyar bíróságok és maga az állam azzal hessegetik el a felelősséget, hogy az uniós jognak nincsen közvetlen hatálya a személyekre nézve, az állami szuverenitás pedig lehetőséget ad arra, hogy az állam is eloldja magát az uniós jog hatálya alól. Ám ez téves felfogás.

A devizás ügyekben ezt úgy tették meg a gyakorlatban, hogy amikor megszületett a C-26/13 Kásler-ítélet és kimondták azt, csak a szerződés teljes semmissége esetében, csak a fogyasztó kinyilvánított akarata alapján, csak un. olyan diszpozitív normát lehetséges behelyettesíteni, mely a szerződéskötéskor is a Polgári Törvénykönyv részét képezte, akkor a Kúria az EUB ítéletét felülírta egy PJE (polgári jogegységi határozat) döntéssel, és előre megmondta, majd fog születni egy törvény, mely tartalma már nem tartozik a 93/13 irányelv hatálya alá, így az MNB árfolyamot úgy lehet behelyettesíteni, hogy arra nem vonatkozik az EUB egyetlen ítélete sem. Az Európai Unió Bírósága több ítéletében hangsúlyozta, ez az álláspont elfogadhatatlan, a magyar megoldás változatlanul az irányelv hatálya alá tartozik.

Jelen menekültügyi esetben már ilyen egyszerű volt a helyzet és nem volt elegendő egy lehetséges kúriai eljárás, így a kormány az Alkotmánybíróságot kérte fel arra, tulajdonképpen adjon védelmet az EUB ítéletével szemben. Az AB a 32/2021. (XII.20.) határozatában, 2021. december 7. napján kimondta, hogy – lényegét tekintve – amennyiben a tagállam és az EU közös hatáskörgyakorlása hiányos (nem fed le mindent), úgy Magyarország szuverénként gyakorolhatja jogait mindaddig, míg az EU nem tesz intézkedéseket a hiányosság felszámolására. Az Alkotmánybíróság azonban nem foglaltatott állást az uniós jogot illetően, mert arra nincsen hatásköre és nem is merte elvonni az Európai Unió Bíróságának jogkörét. Így jogi értékelése elvont jogi fogalomként lett meghatározott, és nem a konkrét ügyben oldja fel a vitát.

Az AB eljárása az EUB C-808/18 ítélet hatályának korlátozását célozta. Azonban az AB a szuverenitás kérdését a konkrét EUB előtti üggyől elvontan kezelte, és kimondta, nem vizsgálhatta és nem is vizsgálta azt, hogy az indítványozó által állított tények valóban minősülnek-e, így távol tartotta magát attól, hogy az EUB előtti és az AB előtti ügy között párhuzamot vonjon. Azonban leszögezte, az alkotmányos rendelkezésből, illetve az államok között természetesen fennálló kölcsönös szolidaritásból is fakad, hogy Magyarországnak aktívan és hathatósan közre kell működnie a területén menedékkjogot kérők helyzetének megnyugtató rendezésében, mely kötelezettség ugyanakkor az Európai Unió intézményeit és szerveit is megkérdőjelezhetetlenül terheli.

Az AB felemlítette, hogy a C-283/81 CILFIT-ítélet alapján az egyértelmű közösségi jogot alkalmazni kell, és nem kell annak előfeltételül támasztani más eljárásokat. Az AB elismerte, Magyarország az uniós csatlakozásával nem szuverenitásáról mondott le, csak egyes hatáskörök gyakorlását közös gyakorlását tette lehetővé. Ebből arra következtettek, hogy minden olyan terület marad tagállami szuverenitás körében, ahol a tagállamok nem állapodtak meg a hatáskörök kizárólagos gyakorlásában. E triviális megállapítás nem igényelt ugyan AB-eljárást, azonban olyan jogi véleményt körvonalaztak, hogy a közös hatáskörgyakorlás körében a tagállam mindenképpen fenntartja a szuverenitását. Ehhez azonban azonnal hozzáfűzték, hogy e jog gyakorlása körében a tagállamok tartózkodnak minden olyan magatartástól, mely az uniós jog teljes érvényesülése ellen hat. Magyarán, ha az uniós szabályoz egy területet (és az EUB esetleges ítéletei ezt értelmezik is), akkor a tagállamok nem tesznek ez ellen semmit. Ezért érdekes a devizás ügyekben a Kúria (és általában a bíróságok), illetve a magyar jogalkotó eljárása a teljes érvényesülés korlátozása, avagy kizárása érdekében.

Az AB határozata számomra elfogadható érveket sorakoztat fel, magam is egyetértek azokkal különösen azért, mert nem tették vitássá a lojalitás elvét, a teljes érvényesülés elvét. A párhuzamos vélemények közül kiemelhető dr. Czine Ágnes érvelése, mely utal a C-26/62 Van Gend & Loos ítéletre, az uniós jog primátusa elvére, a Simmenthal-ítéletre, etc. Valójában az AB nem kérdőjelezte meg azon uniós jogforrásokat, ítéleteket, melyeket egyébként a devizás ügyekben eljárva a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok rendszerszinten megtesznek.

Dr. Szabó Marcell párhuzamos véleménye is fontos számomra, ugyanis a C-16/83 Prantl-ítéletre hivatkozott, mely szerint, amennyiben a tagállam és az EU is alkothat jogot egy adott területen, de ha az EU jogalkotása az egész területet lefedi, teljes rendszert alkot, úgy a tagállamoknak e területen már nincsen hatáskörüik (szabályozásra).

A devizás ügyek kapcsán kell hasonlatot felhoznom. A Bizottság észlelte, hogy a tisztességtelen hitelezőkkel szemben alkalmazandó szankciós rendszert a tagállamok nem alakították ki részletszabályaikkal, így módosították (EU Parlament és Tanács) a 93/13 irányelvet és a tagállamok kötelezettséget vállaltak e normarendszer megalkotására. Magyarország erre sem volt hajlandó, ám az EU sem fedte le jogalkotásával e területet zártan, így az EU Bíróságának ítéletei alkotnak olyan szerves egységet, mely kizárja a tagállam eltérő szabályozását és bíróságának ellentétes ítélkezési gyakorlatát.

Az Alkotmánybíróság határozata tehát 2021.12.07. napján kelt. Ha máshonnan nem, a magyar kormány az AB határozatából megismerhette, hogy álláspontja elfogadhatatlan. Az EUB ítélet és szankció – álláspontom szerint – elkerülhető lett volna, hiszen a Bizottság csak 2022. február 21-én nyújtotta be a keresetet, így elegendő idő állt a magyar kormány rendelkezésére, hogy a korábbi EUB ítéletekben foglaltakat végrehajtsa, vagy legalább megtegyen minden ehhez szükséges intézkedést, és azt a Bizottsággal tudassa. De nem tette. A Bizottság még kérte is az eljárás felfüggesztését – nyilván bizakodva a magyar állam jogkövető magatartásában.

A jogi probléma lényege az, hogy az EUB ítéletének hatályát nem lehet sem a COVID-intézkedésekkel, sem a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzettel korlátozni, így maga a Bizottság is kivette ezen esetköröket a kötelezettségszegés köréből, és csupán az általános jogelveket, szabályokat vizsgálta. Ezzel lehetetlenné tette a magyar kormány lehetséges érvelését az állandóan fennálló vészhelyzetekre tekintettel.

A magyar állam kötelezettségszegésének un. referencia időpontjául a Bizottság által kiküldött felszólító levélben meghatározott időpontot kell tekinteni, ami 2021.08.09. Eddig kellett volna a jogszabályokat úgy rendezni, ahogy azt az EUB ítélete előírta az uniós és nemzeti jog ellentmondásának feloldása érdekében.

A horribilis pénzügyi szankciók kapcsán elmondható, hogy un. átalányösszeg és kényszerítő bírság kiszabása indokolt a renitens tagállammal szemben. A Bizottság korábban menekültügyben (2015-től) hét jogsértési eljárást is megindított velünk szemben. Közismert, hogy a magyar kormány igen sajátos politikát folytat e téren, amit tetéz a hazai politikai kampányokkal és propagandával. Márpedig a pénzügyi szankció alkalmazásának célja a kötelezettségszegést megállapító ítéletekben foglaltak kikényszerítése (teljesítésre ösztönzés) és az uniós jog tényleges alkalmazásának biztosítása.

A Bíróság a magyar jogsértés súlyosságát elsőként arra alapítja, a magyar állam azzal, hogy megtagadta az EUB ítéletének teljesítését, a jogállamiságon alapuló EU struktúráját sérti, aminek része a jogerő elve és a törvényesség elve. Ehhez társul a tényleges érvényesülés és a hatékony jogorvoslat elve. Ezt is lefordítom a könnyebb érthetőség kedvéért egy „devizás” hasonlattal: ha egy fogyasztót felruház az uniós jog azzal, hogy megtagadja a hitelező követelésének teljesítését olyan szerződéses feltétel alapján, mely tisztességtelen, akkor joga van bírósághoz fordulni és e jog nem korlátozható. (lásd a folyamatban lévő C-630/23 és C-565/23 ügyek összefüggései) A fogyasztó itt olyan, mint a menekült. A bírósághoz (hatósághoz) fordulás joga nem tehető különösen nehézé, vagy kizárttá, mely korlátozza az uniós jog tényleges érvényesülését és a hatékony jogvédelmet. Azaz, ha nem tud beadni valaki egy kérelmet (keresetet), akkor nem is tudnak dönten az érvényesített jogáról, és nem tud ebben az eljárásban érvényesülni az uniós jog. Ha pedig az eljárást megindította a fél (adós, menekült, etc.) akkor abban az eljárásban igenis alkalmazni kell az uniós jogot, ráadásul olyan bíró (hivatalnok) köteles eljárni, aki képes és hajlandó alkalmazni ezt a jogot.

A magyar állam módszere az, már a jogérvényesítések megindításának lehetőségeit korlátozza, vagy kizárja olyan nemzeti jogi normákkal, melyek ellentétben állnak az uniós joggal. És ahogyan az idézett alkotmánybírósági határozat is utalt rá, az ilyen nemzeti szabályokat félre kell tenni. Ráadásul az ilyen jogérvényesítési, jogorvoslati eljárásokat nem lehet időben elhúzni, vagy a kérelmezőket olyan költségeknek kitenni, melyek gátolják a kérelmek előterjesztését, érdemi vizsgálatát. Ilyenek például az illetékek, ügyvédi munkadíjak, etc. (Joghoz való hozzáférés problémája.)

A Bíróság megállapította, „Magyarország a 2020. évi Bizottság kontra Magyarország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések megtételének elmulasztásával rendszerszinten és szándékosan kivonja magát a menekültügyi, valamint kiegészítő és ideiglenes védelem nyújtására vonatkozó közös politika alkalmazása alól, valamint a

jogellenesen tartózkodó személyek visszatérésére a közös bevándorlási politika keretében alkalmazandó szabályok alól, ami az uniós jog kivételesen súlyos megsértésének minősül.” Véleményem szerint ugyanezt lehetne megállapítani a deviza alapú szerződésekkel kapcsolatos jogérvényesítések tárgyában is.

A Bíróság kiemelte, amennyiben egy tagállam nem tesz eleget a többi tagállam felé vállalt szolidaritási kötelezettségének, úgy az uniós jogrend alapjait sérti, ugyanis elképzelhetetlen, hogy az előnyök és terhek közötti egyensúly megbomoljon.

Az uniós jog elsőbbségének elve értelmében nem sértheti az uniós jog egységességét és tényleges érvényesülését az, hogy a tagállam – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozik. Pont ez valósul meg a DH törvények alkalmazása során is. Legyen az akár fogyasztóvédelem, akár menekültügy, a magyar állam – és bíróságai – kötelesek lojálisan viselkedni a többi tagállammal szemben. Ha ez elmarad, megkérdőjeleződik, akkor a pusztán jogsértés megállapítása már nem elegendő, hanem ki is kell kényszeríteni a jogkövetést. Ennek ára a 200.000.000.-EUR összeg.

Csak jelzem, ha a devizás ügyekben is eljutunk idáig, az is hasonló összeg lesz.

A Kúriai EU joggyakorlat elve

Az általam képviselt ügyekben több ízben hivatkoztam már a Kúria 2013-as joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményére, mely az EU jogának hazai alkalmazási gyakorlatát munkálta ki. ([Microsoft Word - \366sszefoglal\363 v\351lem\351ny.doc](#)) (kuria-birosag.hu)

Az irat 56. oldalán található a tagállami felelősség az uniós jog megsértéséért tárgykör ismertetése. A Kúria számára 2013-ban teljesen evidencia szintjén jelentkezett, hogy az EUSZ 2. cikkében foglalt jogi fogalom a „jogállamiság” kapcsán olyan alapszerződési norma, melyet az EUB értelmezni jogosult és köteles.

„Az európai jog speciális jogi minőségének határozott kontúrjait az EuB a 26/62. sz. Van Gend & Loos és a 6/64. sz. Costa-ügyekben vontta meg, máig sem halványuló ecsetvonásokkal. Elvi éllel szögezte le, hogy az EKG-Szerződés olyan sajátos jogrendszert hozott létre, amely a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és kötelező bíróságaikra nézve. E jogrendszernek az alanyai nemcsak a tagállamok, hanem azok állampolgárai is, és a közösségi jog mellett, hogy a magánszemélyekre kötelezettségeket állapít meg, arra is szolgál, hogy számukra jogokat biztosítson. E jogok továbbá nemcsak akkor keletkeznek, amikor a Szerződés ezeket kifejezetten előírja, hanem azokból a kötelezettségekből eredően is, amelyeket a Szerződés egyértelműen rögzít a tagállamok és a közösségi intézmények számára. Ezen megállapítások adták és adják meg azt a jogi keretet, amelyben a tagállami kárfelelősség intézménye kibontakozhatott.”

„A tagállami kártérítési felelősség első feltétele, hogy a tagállam a magánszemély számára jogot biztosító európai jogi rendelkezést sértsen, vagyis, másként fogalmazva, a tagállam kártérítési felelősséggel tartozik a magánszemély valamely európai alanyi jogának a megsértéséért. A magánszemélyek európai alanyi jogai nem csak az ezen alanyi jogokat kifejezetten tételező európai jogszabályhelyekből (mint pl. a 2006/112/EK Irányelvnek az áthárított hozzáadottérték-adó levonásához jogot biztosító 168. cikke) származhatnak, hanem azon jogszabályhelyekből is, melyek nem közvetlenül a magánszemélyeket jogosítják a tagállami közhatalommal szemben, hanem a tagállamot egyértelműen kötelezik a magánszemélyekkel szemben.¹⁸¹ Ezen kívül európai alanyi jog következhethet a nem írott uniós jogból is, jelesen a szintén az elsődleges uniós jog részét képező alapelvekből.”

A kérdés tehát az, mit jelent az európai jogi rendelkezés és az európai alanyi jog fogalma:

„Az EuB az **uniós jog közvetlen hatályára vonatkozó elv** kimunkálása során – a közösségi jog aktuális természetéből kiindulva – már kezdetben kifejezetten kimondta, hogy a **közösségi jog a magánszemélyek számára akkor is jogokat keletkeztethet**, amikor a tagállamok számára egyértelmű kötelezettségeket ír elő, lásd 26/62. sz. Van Gend & Loos ügy.”

A 26/26. sz. alatti, 1963.02.05. napján kihirdetett Van Gend & Loos ügyben az EUB az alábbiakat mondta ki pontosan:

Az EGK-Szerződés célkitűzése, hogy olyan közös piacot hozzon létre, amelynek a működése közvetlenül érinti a Közösség jogalanyait, egyúttal azt is jelenti, hogy ez a Szerződés több mint olyan megállapodás, amely csak a szerződő államok közötti kölcsönös kötelezettségeket hoz létre.

Ezt a koncepciót megerősíti egyrészt a Szerződés preambuluma, mely a kormányok mellett a népeket is említi, másrészt még egyértelműbben az olyan szuverén jogokkal felruházott intézmények létrehozása, mely jogok gyakorlása a tagállamokat, valamint azok állampolgárait egyaránt érinti.

Másfelől meg kell jegyezni, hogy az Európai Parlament és a Gazdasági és Szociális Bizottság közvetítésével a Közösségben egyesült államok állampolgárait a Közösség működésében való együttműködésre hívták fel.

Továbbá a Bíróságnak a 177. cikk keretében játszott szerepe, melynek célja, hogy biztosítsa a Szerződés nemzeti bíróságok általi értelmezésének egységességét, megerősíti, hogy az államok elismerték azt a lehetőséget, hogy a közösségi jogra állampolgáraik hivatkozhatnak a bíróságok előtt.

Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy a Közösség a nemzetközi jog új jogrendjét képezi, melynek javára az államok, bár szűk területeken, de korlátozták szuverén jogaikat, és amelynek alanyai nemcsak a tagállamok, hanem azok állampolgárai is.

Ennélfogva a tagállamok jogszabályaitól független közösségi jog amellel, hogy **a magánszemélyekre kötelezettségeket állapít meg, arra is szolgál, hogy számukra jogokat keletkeztessen, amelyek az őket megillető jogok összességének részévé válnak.**

A fentiekben meghatározott alanyi jog körében kell tehát azt megvizsgálni, milyen forrásból származhat az uniós tagállam állampolgárát megilleti alanyi jog, melynek megsértése az adott tagállam Köbler-ügy szerinti felelősségét vonhatja maga után.

A Kúria számára anno evidencia volt az uniós jog primátusa, így fogalmazott:

„A kártérítési keresetet érdemben a tagállami bíróság bírálja el, melynek során **párhuzamosan alkalmazza az európai jogot és saját nemzeti jogát**, de **a két jog nem egyenrangú, a nemzeti jog csak kiegészíti, beteljesíti az európai jogot, az európai jog elsőbbsége mellett**. Sem a nemzeti jog, sem a tagállami bíró nem ronthatja le, és nem is szűkítheti a kártérítésnek az EuB által megállapított szükséges és elégséges feltételeit. Ezen feltételektől a nemzeti bíró a saját nemzeti joga alapján csak a károsult javára térhet el.”

Tehát a Kúria EUB általi értelmezését közvetlen anyagi jogi hatályúnak ismeri el, és az uniós jog természetéből fakadóan eszébe sem jut az EUB ítéleteit hátrasorolni, vagy anyagi jogi természetét kétségbe vonni. Mindazonáltal az EUB kizárólagos hatáskörét az EU alapszerződéseiből vezeti le, míg a megsértett alanyi jog természetéről nem tesz említést.

„Ezen kívül a tagállami bíró kifejezett feladata, hogy az európai jog alapján megítélje az adott tagállam jogalkotási tevékenységét is (függetlenül az adott tagállami alkotmánybíróság hatáskörétől). **Ha tehát**

például a tagállami jogalkotó valamely irányelv átültetése során a vonatkozó belső jogszabályban kijelenti, hogy e jogszabály megfelel a vonatkozó uniós jogforrásoknak, ez nem menti fel a tagállami bírót azon kötelezettsége alól, hogy maga vizsgálja meg és bírálja el érdemben, hogy e normatív kijelentés vajon jogilag megalapozott-e. E tekintetben

az a tévedés figyelhető meg a magyar bírói gyakorlatban, amely a belső jogszabály és az európai jog összhangját a belső jogszabály jogharmonizációs záradéka alapján gyakran automatikusan megállapítja. Míg a magyar közigazgatástól életszerűen nem várható el, hogy saját jogi meggyőződése alapján, az európai jog elsőbbségére hivatkozással ne alkalmazza a hatályos magyar jogot, addig a magyar bíróságoknak egyértelmű kötelessége, hogy egyrészt érdemben megvizsgálják, vajon megfelel-e a magyar jog a vonatkozó uniós jognak, másrészt, ha arra jutnak, hogy a magyar jog nem összeegyeztethető az uniós joggal, úgy ne alkalmazzák a magyar jogot.

Sőt, az európai jogok alkalmazása során – a **magánszemélyek európai alanyi jogainak a hatékony érvényesítése érdekében** – a nemzeti bíró közvetlenül az európai jogra hivatkozással olyan intézkedéseket is megtehet, amelyeket az adott ügyben a saját nemzeti joga kifejezetten megtilt a számára. A C-213/89. sz. Factortame I ügyben az EuB az előzetes döntéshozatal intézményével kapcsolatban kimondta, hogy az európai jogot konkrét ügyben alkalmazó nemzeti bíró köteles félretenni az ideiglenes intézkedés meghozatalát tiltó nemzeti jogszabályt, ha úgy ítéli meg, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelését kizárólag e nemzeti szabály tiltja. A nemzeti jog minden olyan rendelkezése, és minden olyan jogalkotói, közigazgatási és bírósági gyakorlat, amely oly módon akadályozhatja az európai jog érvényesülését, hogy megfosztja az európai jogot alkalmazó nemzeti bírót attól, hogy megtegyen minden intézkedést, ami ahhoz szükséges, hogy félretegye a nemzeti jog azon rendelkezéseit, melyek – akár csak időlegesen is – megakadályozhatják az **európai jog teljes érvényesülését**, összeegyeztethetetlen az európai joggal. Az előzetes döntéshozatali eljárás hatékonysága is veszélybe kerülne, ha az EuB-hoz forduló és saját eljárását felfüggesztő nemzeti bíró valamely nemzeti szabály alapján nem lenne jogosult ideiglenes intézkedést elrendelni addig, amíg nem hozza meg érdemi ítéletét az EuB európai jogot értelmező válaszát követően.

Fentiek alapján maga a Kúria is úgy véli, az EU alapszerződéseiből fakadó kizárólagos hatáskörében eljáró EUB meghozott döntései közvetlen anyagi jogi hatállyal bírnak.

Az Európai Unió tagállamai – egyenként, mint szerződő felek – illetve a Magyar Köztársaság – és a vele együtt csatlakozó egyéb államok – közötti szerződésben abban állapodtak meg, hogy a csatlakozó államok egyfelől az EU tagjává, másrészt az EU alapját képező szerződések részes feleivé válnak. Ennek aláírási dátuma 2004. május 1. (Athén)³

Az Európai Unióhoz való csatlakozásra a köztársasági Alkotmány 2002. december 23. napjától hatályos 2/A.§-a adott felhatalmazást.⁴ Az un. Európa-klauzula alapján a csatlakozási szerződést a magyar országgyűlésnek kellett megerősítenie. A T/9171. számú törvényjavaslat (2004. március) utalt a csatlakozás kérdésében megtartott ügydöntő népszavazás eredményére, továbbá a 133/2003. (XII.17.) OGY határozatára, melyben az Országgyűlés megerősítette a csatlakozási szerződést, és a ratifikációs okmányt az Olasz Köztársaság Kormányánál letétbe helyezték. A tervezet így rögzítette a számunkra oly nagy jelentőséggel bíró jogi tény:

„A csatlakozási szerződés megerősítésével a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettséget vállalt arra, hogy az Európai Unió alapszerződéseit és a közösségi jogot az Európai Bíróság értelmezésének megfelelően alkalmazza, az alapító szerződésekből fakadó kötelezettségek

³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6f201cf4-b6c7-4fdb-b9b5-a8c7db057d6b.0015.02/DOC_1&format=PDF

⁴ Az Alkotmánybíróság 30/1998. (VI.25.) sz. alatti határozata mondta ki elvi éll, hogy a hazai jogalkalmazásban csak akkor érvényesülhet a közösségi jog, ha arra alkotmányos felhatalmazás adott.

teljesítése érdekében meghoz minden általános és egyedi intézkedést, illetve tartózkodik minden olyan lépéstől, amely az alapító szerződésekből fakadó célok megvalósulását veszélyeztetné.”⁵

A csatlakozási szerződés kihirdetéséről a 2004. évi XXX. törvény rendelkezett.

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével, 2009. december 1-jétől az Európai Unió jogi személyiséggel rendelkezik, és átvette a korábban az Európai Közösségekre ruházott hatásköröket. A közösségi jog tehát uniós jog lett, és magában foglalja az Európai Unióról szóló szerződésnek a Lisszaboni Szerződést megelőző változata értelmében korábban elfogadott valamennyi rendelkezést is.

Az EUMSZ 288. cikke alapján az irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.

Uniós jog elsőbbsége az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz) 4.cikk (3) bekezdésének un. lojalitási klauzuláján alapul. Lisszaboni Szerződést elfogadó kormányközi konferenciának zárónyilatkozatához csatolt 17. sz. nyilatkozat az **uniós jog elsőbbségét** írja elő, utalva a 11197/07 (JUR260) dokumentum tartalmára. A Lisszaboni Szerződés és valamennyi melléklete a 2007. év december hó 22. napján vált a magyar jogrendszer részévé. (2007. évi CLXVIII. tv.).

Az Európai Unió Bírósága a *Costa contra E.N.E.L.* ügyben hozott ítéletében foglaltakra tekintettel az uniós jog elsőbbségét úgy kell érteni, hogy a nemzeti joghoz képest **valamennyi kötelező erejű uniós jogi aktus elsőbbséget élvez, függetlenül attól, hogy az elsődleges jogból vagy a másodlagos jogból származik-e.**

A Bíróság 1964. július 15-i *Flamino Costa kontra E.N.E.L.* ügyben hozott 6-64. sz. alatti ügyben kimondta:

A 189. cikk megerősíti a **közösségi jog elsőbbségét**, amely szerint a rendelet „kötelező” érvényű és „közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban”.

E rendelkezés, melyhez semmilyen fenntartást nem fűztek, tartalmatlan volna, ha egy állam a közösségi jogszabályokkal szemben érvényesíthető jogalkotási aktussal egyoldalúan semmissé tehetné annak hatályát.

Mindezekből az következik, hogy a Szerződésből eredő és ezáltal önálló jogforrásból származó joggal szemben – annak eredeti, sajátos természetéből adódóan – bírói úton nem érvényesíthető semmiféle nemzeti szabály anélkül, hogy e jog el ne veszítené közösségi jellegét, és anélkül, hogy ez magának a Közösségnek a jogi alapjait meg ne kérdőjelezné.

Az tehát, hogy **az államok a Szerződés rendelkezéseiben meghatározott jogaikat és kötelezettségeiket a nemzeti jogrendszerükről a közösségi jogrendszerre átruházták, szuverén jogaik végleges korlátozását eredményezi, amellyel szemben a Közösség fogalmával összeegyeztethetetlen utólagos, egyoldalú jogi aktusok nem élvezhetnek elsőbbséget.**

E körben ugyancsak alkalmazandó **a Bíróság 1978. március 9-i (C-106/77., ECLI:EU:C:1978:49) Simmenthal-ügyben hozott ítélete** is:

⁵ <https://www.parlament.hu/irom37/9171/9171.htm>

- 13 Az első kérdés lényegében annak meghatározására irányul, hogy milyen következményeket von maga után valamely közösségi jogi rendelkezés közvetlen alkalmazandósága abban az esetben, ha összeegyeztethetlenség áll fenn valamely tagállam jogának későbbi rendelkezésével.
- 14 A közvetlen alkalmazandóság – e vonatkozásban – azt jelenti, hogy a közösségi jogi szabályoknak minden tagállamban egységesen kell kifejteniük valamennyi hatásukat, hatálybalépésüktől kezdődően és érvényességük teljes időtartama alatt.
- 15 E rendelkezések tehát jogok és kötelezettségek közvetlen forrását jelentik mindazok számára, akiket érintenek, legyenek azok közösségi jogviszonyokban álló akár tagállamok akár magánszemélyek.
- 16 Ez a hatás valamennyi bíróságra is vonatkozik, amelyeknek tagállami szervekként az a feladatuk, hogy hatáskörükben eljárva védjék a közösségi jog által a magánszemélyekre ruházott jogokat.
- 17 Sőt, a közösségi jog elsőbbségének elve alapján a Szerződés közvetlenül alkalmazandó rendelkezései és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusai a tagállamok belső jogával fennálló kapcsolatuk tekintetében nemcsak azzal a hatással bírnak, hogy – pusztán hatálybalépésük ténye folytán – a tagállamok nemzeti jogának valamennyi, a közösségi joggal ellentétes rendelkezését a jog erejénél fogva alkalmazhatatlanná teszik, hanem – mivel e rendelkezések és jogi aktusok szerves részét képezik a tagállamok területén alkalmazandó jogrendszernek, és ez utóbbi keretében elsőbbséget élveznek – azzal is, hogy megakadályozzák a közösségi normákkal összeegyeztethetetlen, új nemzeti jogalkotási aktusok érvényes létrehozását.
- 18 **Annak elismerése ugyanis, hogy azok a nemzeti jogalkotási aktusok, amelyek jogtalanul behatolnak a Közösség jogalkotói hatásköre alá tartozó területre vagy más módon összeegyeztethetetlenek a közösségi jog rendelkezéseivel, bármiféle jogi hatással rendelkeznenek, a tagállamok által a Szerződés értelmében feltétel nélkül és visszavonhatatlanul vállalt kötelezettségek tényleges jellegének tagadását jelentené, és ezáltal a Közösség alapjait kérdőjeleznék meg.**

Szeretném ide érvként azonnal beszúrni az Alkotmánybíróság 2022. október 25-i, V/942/2019. sz. alatti végzését, melyben így fogalmaztak:

- [15] Az Alkotmánybíróság e körben azt is kiemeli, hogy a 2/2019. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság maga is úgy foglalt állást, hogy „a jogszabályokat és az Alaptörvényt – amennyiben ez lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy **a normatartalom az Európai Unió jogával is összhangban álljon**” (Indokolás [37]), mely megállapítás egyfelől a hazai jogalkalmazó szervekre is értelemszerűen irányadó, másfelől pedig **egyenesen következik a közvetett hatály uniós jogi elvéből** is. **Abban az esetben pedig, ha a nemzeti jog valamely szabálya olyan ellentétben áll az uniós joggal, amely ellentét jogalkalmazói jogértelmezéssel nem oldható fel,** „[a]z Európai Unió valamely jogi aktusának a vele kollízióban álló magyar jogszabállyal szembeni érvényesülése érdekében a bíróság az általa elbírálandó konkrét, Európai Unió jogi relevanciával bíró ügyben és kizárólag az abban érintett felekre kiterjedő jogi hatállyal **jogosult a magyar jogszabály alkalmazását félretéve az Európai Unió jogi aktust alkalmazni**, az Alaptörvény E cikkének (1)–(3) bekezdései alapján” {11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [58]}. Mindez egyenesen következik az uniós jog hatékony érvényesülésének (*effet utile*) elvéből is {lásd például: **C-106/77. számú Simmenthal ügy, ECLI:EU:C:1978:49, különösen a 21-22. bekezdések**; idézi: 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]}. A *Simmenthal* ügyből következően pedig kifejezetten ellentétes lenne az uniós joggal egy olyan tagállami jogszabály, amely az uniós jogi norma alkalmazásának előfeltételeként megkövetelné az uniós joggal ellentétes tagállami jogszabály alkotmánybírósági megsemmisítését ahhoz, hogy az uniós jogot a hazai jogalkalmazó alkalmazhassa.

Az, amit a magyar bírói kar teljesen tudatosan, célzatos szándékkal tesz, az a fenti alkotmánybírósági határozattal szembeni ellenszegülés.

Az EU elsődleges joga az alapszerződések és alapelvek rendszere. E körbe tartozik a Lisszaboni Szerződés alapján az Alapjogi Charta is. Az un. másodlagos jog szintén a Lisszaboni Szerződésből eredő fogalom. Ebbe a körbe tartozóak az irányelvek:

Az irányelvek az elérendő célokat tekintve kötelezőek a címzett tagállam (vagy tagállamok, illetve az összes tagállam) számára, a célkitűzések megvalósításának formáját és eszközeit azonban a tagállamok választhatják meg. A nemzeti jogalkotónak átültető jogszabályt (más kifejezéssel „nemzeti végrehajtási intézkedést”) kell elfogadnia, amellyel a nemzeti jogszabályokat az irányelvekben megállapított célkitűzésekhez igazítja. Az egyes polgárokat alapvetően csak akkortól illetik meg a jogok, illetve terhelik a kötelezettségek, miután az átültető jogszabályt elfogadták. A tagállamok a nemzeti jogba való átültetés tekintetében bizonyos mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amely lehetővé teszi a nemzeti sajátosságok figyelembevételét. Az átültetést az irányelvben megállapított határidőn belül kell végrehajtani. **Az irányelvek átültetésekor a tagállamoknak az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésében említett lojális együttműködés elve** szerint biztosítaniuk kell az uniós jog hatékony érvényesülését. Az irányelvek elvben nem alkalmazandók közvetlenül. **Az EUB döntése értelmében azonban egyes rendelkezések kivételesen közvetlen hatállyal bírhatnak egy tagállamban** anélkül, hogy szükség volna a tagállam által előzetesen meghozott átültető jogszabályra, amennyiben: a) az irányelvet a nemzeti jogba nem, vagy nem megfelelő módon ültették át; b) az irányelv rendelkezései feltétel nélküliek, valamint kellően világosak és pontosak; és c) az irányelv rendelkezései magánszemélyeket ruháznak fel jogokkal. **E követelmények teljesülése esetén a magánszemélyek minden állami hatósággal szemben hivatkozhatnak az irányelv rendelkezéseire.** Emellett a tagállamok hatóságainak akkor is kötelességük figyelembe venni az át nem ültetett irányelvet, ha az adott rendelkezés nem ruház fel magánszemélyeket jogokkal és így csak az első és a második feltétel teljesül. Ez az ítélkezési gyakorlat a hatékony érvényesülésen, a szerződések megszegésének szankcionálásán, valamint a jogvédelmen alapul. Másrészről azonban egy magánszemély másik magánszeméllyel szemben közvetlenül nem hivatkozhat egy át nem ültetett irányelv közvetlen hatályára (ún. „horizontális hatály”) (C-91/92. sz. Faccini Dori-ügy, EBHT 1992-I., 3325. o., 25. pont). A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint (Francovich-ügy, C-6/90. és C-9/90. sz. egyesített ügyek) az egyes polgárok az uniós jogot tiszteletben nem tartó tagállamtól jogosultak kártérítést kérni. Amennyiben egy irányelvet nem, vagy nem megfelelő módon ültettek át, kártérítés akkor igényelhető, ha: a) az irányelv célja magánszemélyek jogokkal való felruházása; b) a jogok tartalma az irányelv rendelkezései alapján megállapítható; és c) ok-okozati összefüggés áll fenn az irányelv átültetésére irányuló kötelezettség megsértése és a magánszemély által elszenvedett kár között. A felelősség megállapításához nem szükséges bizonyítani a tagállam vétkességét

[Az európai uniós jog forrásai és hatálya \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A31997R0018&id=1)

Mivel azonban az EUMSZ szerint az irányelv értelmezésére az EUB rendelkezik hatáskörrel, az EUB ítéletének közvetlen anyagi jogi hatálya az alábbiakból következik:

A Bíróság a tagállamok valamennyi bíróságával együttműködik; a tagállami bíróságok általános hatáskörrel rendelkeznek az uniós jog alkalmazására. Az uniós jogszabályok tényleges és egységes alkalmazásának biztosítása, továbbá az eltérő értelmezések elkerülése érdekében a tagállami bíróságok jogosultak - illetve bizonyos esetekben kötelesek - a Bírósághoz fordulni az uniós jog egy adott részének pontos meghatározása végett - például annak érdekében, hogy ellenőrizhessék: a nemzeti szabályozásuk mennyiben van összhangban az uniós joggal. Az előzetes döntéshozatali eljárásnak célja lehet továbbá valamely uniós jogi aktus érvényességének vizsgálata.

A Bíróság nem pusztán véleményt nyilvánít, hanem indokolással ellátott ítélettel vagy végzéssel határoz. Azt a nemzeti bíróságot, amely a határozat címzettje, az előtte folyó jogvita eldöntésekor köti ez az értelmezés. A Bíróság ítélete a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.⁶

⁶ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/

Az Európai Unió Bírósága ítéleteinek jogforrási jellegét elfogadja a magyar bírói gyakorlat is. A Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma a 3/2004. számú ajánlásában akként fogalmaz, hogy „Az Európai Bíróság ítélete jogilag kötelező erővel bír, mint a közösségi jog része, a tagállamok bíróságai számára kötelezően alkalmazandó.” A Legfelsőbb Bíróság a BH 2008. évi 135. számú (gépjármű regisztrációs adó) eseti döntésében elvi éllal mondta ki, hogy „Az előzetes döntés általánosan kötelező hatálya körében (erga omnes hatály) a szakirodalom nem egységes. Mivel ebben a kérdésben még az Európai Bíróság sem nyilatkozott egyértelműen. Ugyanakkor az ítélkezési gyakorlatból az a következtetés vonható le, hogy a bírósági gyakorlat mindenkire kiterjedő és kötelező hatállyal bír. Ezt támasztotta alá a C-28-30/62. számú ügyben (DA Costa) és a C-283/80. ügyben (CILFIT) kifejtett bírósági állásfoglalás, amelynek lényege, hogy az előzetes döntésnek olyan normatív ereje van, hogy joghatást fejt ki más ügyben is, mivel adott esetben az előzetes döntés indítványozási kötelezettséget megfosztja céljától és üressé teheti azt, amikor a felhozott kérdés lényegileg azonos egy olyan kérdéssel, amely egy hasonló ügyben már az előzetes döntéshozatali eljárás tárgya volt...”

Az antidiszkriminációs elveket, jogharmonizációt célokat kitűző 93/13 Irányelv kapcsán éppen ezen oknál fogva így különös figyelmet érdemelnek (pl C-260/18 Dzuibak indítvány) a főtárgy egységes uniós jogi értelmezése kapcsán tartalmilag kifejezetten hasonló ügyeknek minősített, a különböző tagállamok által kiküldött, az árrés tisztességtelenségével összefüggő előzetes döntéshozatali eljárások komplex jogkérdései :

20. A jelen ügy a tisztességtelen feltételek, különösen a devizához kötött és nemzeti pénznemben törlesztett hitelszerződésekben foglalt, „árfolyam-különbözeti” feltétel tisztességtelensége megállapításának joghatásai tárgyában a Bíróságnál előterjesztett ügysorozat részét képezi.

Lásd: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703; 2018. május 31-i Sziber ítélet, C-483/16, EU:C:2018:367; 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207; 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria ítélet, C-70/17, EU:C:2019:250. Lásd még: a Bíróság előtt jelenleg is folyamatban lévő GT-ügy, C-38/17, Bankia ügy, C-92/16; Banco Bilbao ügy, C-167/16.

A jogértelmezést tartalmazó határozatok személyi hatályát illetően az Európai Bíróság ítélete alkalmas arra, hogy normatív ereje, objektív jellege legyen. Bár ezek általában eseti döntések és valamilyen módon egy-egy konkrét ügyhöz, jogvitához kapcsolódnak, **az egyedi ügyekben történő döntés, annak alapja, azonban rendszerint túlmutat a döntés egyediségén.** A döntés alapját képezhetik elvek, szabályok, meghatározások, norma értelmezések és a határozat ilyen értelemben lehet szabályképző, általánosító és az ügy egyediségén túlmutatva döntési mintává válhat. Az egyedi bírói határozatoknak is van normatív, szabályalkotó tulajdonsága. **A Bíróság értelmezést tartalmazó határozata részévé válik az uniós jognak, az értelmezés beépül és beleértendő a normaszövegbe, objektív hatályúvá válik, az értelmező határozat úgy tölti be a funkcióját, ha más ügyekben eljáró bíróságok is követik.** Három fontos tényezőre indokolja azon következtetést, hogy a Bíróság értelmező döntései mindenkire kötelezőek:

- az uniós jog egységes alkalmazásának követelménye,
- a Bíróság saját értelmező döntésének időbeli hatályát korlátozhatja, melynek akkor van értelme, ha döntésének hatálya kiterjed más ügyekre is,
- a Bíróság által adott értelmezés részét képezi az értelmezett uniós jogi normának, ami objektív hatályúvá teszi azt, a tagállami szerveknek az értelmezett uniós jogot kell követniük.⁷¹ Az Európai Bíróság határozatainak időbeli hatályát illetően az értelmezést tartalmazó határozatok ex tunc hatálya az általános, az értelmezett uniós jogszabályt a hatályba lépésétől úgy kell alkalmazni, ahogyan azt a Bíróság utóbb értelmezte. **Kizárólag a Bíróság jogosult arra, hogy értelmező határozatának visszamenőleges időbeli hatályát korlátozza és magában a határozatban, ezt a tagállam bírósága nem teheti meg (Salumi I ügy).**

http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1411/1/Cs%C3%A1sz%C3%A1r_M%C3%A1ty%C3%A1s-PHD_DOLGOZAT_EU_int%C3%A9zm%C3%A9nyi_jogi_aktusai_-_nyilv%C3%A1nos_vit%C3%A1ra_v%C3%A9gleges.pdf

A nemzeti jog tehát nem értelmezhető a közösségi irányelvvvel szemben, tilos a nemzeti jognak a közösségi irányelvvvel összhangban nem álló értelmezése [106/89 Marleasing SA v. La Commercial International de Alimentacion SA (1990) [EUR-Lex - 61989J0106 - EN \(europa.eu\)](#)].

A magyar bíróságok eddig nem vonták kétségbe a C-26/13. sz. alatti Kásler-ügy közvetlen anyagi jogi hatályát sem:

- 63 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból azonban kiderül, hogy a Polgári Törvénykönyv 209. §-ának (4) bekezdése, amely rendelkezés a 93/13 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének a belső jogba való átültetését célozza, nem tartalmazza a világosság és érthetőség e követelményét.⁷
- 64 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a belső jogi rendelkezések alkalmazása során a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt – amennyire csak lehetséges – az adott területen alkalmazandó irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az általa követett céllal összhangban álló eredményre jusson (lásd többek között: OSA-ítélet, C-351/12, EU:C:2014:110, 44. pont).
- 65 A Bíróság ezzel összefüggésben arra is rámutatott, hogy a nemzeti jog összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak bizonyos korlátai. Így az általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (lásd többek között: OSA-ítélet, EU:C:2014:110, 45. pont).

Azaz, a közvetlen hatály az EUSZ 4. cikkét értelmezni jogosult EUB döntéseiből fakad, mely szintén közvetlen hatállyal bír. Ha tehát az irányelvben foglaltakat átültették a nemzeti jogba, akkor azért kell alkalmazni, ha nem ültették át, akkor az irányelv az összhangban értelmezés kötelezettségén keresztül közvetetten, (közvetett hatály) vagy az EUB döntése kapcsán (közvetlenül) érvényesül. Mindez azonban a Lisszaboni szerződésből fakad, mely a magyar belső jog részévé vált.

A probléma megvilágítására és az Irányelv uniós jogban betöltött funkciójának vizsgálatához érdemes a másodlagos jogi eszközök összehasonlító elemzését elvégző dr. Császár Mátyás doktori disszertáció (Az Európai Unió intézményi jogi aktusai, 2012) néhány pontjára utalni:

A forrás megjelölése:

http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1411/1/Cs%C3%A1sz%C3%A1r_M%C3%A1ty%C3%A1s-PHD_DOLGOZAT_EU_int%C3%A9zm%C3%A9nyi_jogi_aktusai_-_nyilv%C3%A1nos_vit%C3%A1ra_v%C3%A9gleges.pdf

⁷ A rPtk. 209.§ (4) bekezdését megállapította: [2009. évi XXXI. törvény 1. § \(2\)](#). Hatályos: 2009. V. 22-től.

Közvetett hatály elve:

Az irányelvek esetében a közvetett hatály elvét az Európai Bíróság **az irányelvek horizontális közvetlen hatálya hiányának pótlására szolgáló egyik eszközként dolgozta ki.** Az Európai Bíróság gyakorlata szerint ugyanis az átültetést kívánó, de át nem ültetett, vagy a nem megfelelően átültetett irányelvek **közvetlen hatállyal csak állami szervekkel szemben rendelkezhetnek,** tehát vertikális, azaz állam - magánfél közötti viszonyban. Az irányelveknek horizontális közvetlen hatályát az Európai Bíróság mindeztáig nem fogadta el, azaz magánfelek egymás közötti viszonyában az irányelvi rendelkezés közvetlen hatállyal nem bír. Ez bizonyos esetekben hátrányos lehet magánfelek számára. **Ennek enyhítésére, illetőleg az irányelvek joghatásainak erősítésére az Európai Bíróság joggyakorlatából több megoldási eszköz bontakozott ki, melynek egyike a közvetett hatály elve, azaz a tagállami belső jognak az irányelv szövege és szelleme szerinti értelmezésének kötelezettsége.**

Közvetlen hatály

Egy újabb különbség abban mutatkozik, hogy az irányelv – a rendelettel szemben – főszabály szerint nem írhat elő kötelezettségeket az egyének, magánfelek számára, és az irányelv előírásaira egyénekkkel, magánfelekkel szemben közvetlenül hivatkozni nem lehet.

- *Az irányelveket a nemzeti jogrendbe át kell ültetni és az ki is kényszeríthető (kötelezettségszegési eljárásokkal)*
- *A nemzeti jogból el kell távolítani minden olyan elemet, mely akadályozza az uniós jog teljes érvényesülését*
- *Ha a tagállam nem látja szükségesnek az irányelvek külön átültetését, mivel a tagállami jog már teljesíti az elvárásokat, a közigazgatási és bírói gyakorlatban maradéktalanul érvényesülniük kell az irányelvet előírásainak*

*„Az átültetés **megfelelő megtörténte után** a jogalanyok és jogalkalmazók számára jogként a tagállam által alkotott jog jelenik meg, az uniós jog a gyakorlatban alig játszik szerepet. Az uniós jog háttérben marad, adott esetben a nemzeti jog értelmezése során kaphat szerepet. A tagállami jogalkotót a továbbiakban is köti az irányelv, az adott területen az irányelvben foglaltaktól – amíg az hatályban van – nem térhet el.” – mondja dr. Császár Mátyás.*

Alapvetően fontos EUB ítéletek ismertetése:

A Bíróság 1963. február 5-i Van Gend & Loos ügyben hozott C-26/62 ítélete:

I. Az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés 12. cikke közvetlen hatállyal bír, és egyéni jogokat teremt, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védeniük kell.

Az uniós jog kötelezettséget keletkeztet a tagállamok számára, egyben jogokat a magánszemélyek számára. Az uniós jogokra közvetlenül hivatkozhatnak hatóságok, bíróságok előtt. Ebből következően olyan bíróságok, hatóságok működhetnek, melyek tagjai képesek e jogok megítélésére.

KÖZVETLEN HATÁLY - ELSŐDLEGES JOG ESETÉBEN

- *Vertikális közvetlen hatály: a magánszemélyek az állammal szemben hivatkozhatnak az uniós jog rendelkezésére*
- *Horizontális közvetlen hatály: magánszemélyek egymással szemben hivatkozhatnak az uniós jogra*

A közvetlen hatály akkor érvényesül, amennyiben az uniós jog egyértelműen alkalmazható, feltétel nélküli, semmilyen EU kiegészítő rendelkezést nem igényel.

Ha az uniós jog elég egyértelmű, az kizárja a tagállamok mozgásterét, ebből fakad a közvetlen hatály.

KÖZVETLEN HATÁLY - MÁSODLAGOS JOG ESETÉBEN

- *rendeletek: közvetlenül alkalmazandók [EUMSZ 288. cikk]*
- *irányelvek: át kell ültetni a nemzeti jogba, de a bíróság bizonyos esetekben elismeri a magánszemélyek közvetlen jogainak védelmében azok közvetlen hatályát⁸ a Van Duyn kontra Home Office ügyben (C-41-74)*

11 Az Egyesült Királyság úgy érvelt, hogy a Szerződés 189. cikke különbséget tesz a rendelet, az irányelv és a határozat hatálya között, ezért tehát azt kell vélelmezni, hogy a Tanács, mivel irányelvet, és nem rendeletet fogadott el, azt akarta, hogy ez a jogi aktus hatályában különbözzön a rendelettől, s következésképpen ne legyen közvetlenül alkalmazandó.

12 Ugyanakkor, bár a 189. cikk rendelkezései alapján a rendeletek közvetlenül alkalmazandók, és természetükből adódóan közvetlen hatállyal bírnak, ebből nem következik az, hogy az e cikkben felsorolt egyéb jogi aktusok soha nem rendelkezhetnek hasonló hatállyal.

Az irányelv 189. cikk által elismert kötelező jellegével összeegyeztethetetlen lenne annak elvi kizárása, hogy az érintett személyek hivatkozhatnak az abban meghatározott kötelezettségre.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:61974CJ0041>

Különösképpen azokban az esetekben, amikor a Közösség hatóságai irányelvekben kötelezték a tagállamokat arra, hogy meghatározott magatartást kövessenek, egy ilyen jogi aktus hatékony érvényesülése sérülne, ha a jogalanyok nem hivatkozhatnának rá a bíróságok előtt, és a nemzeti bíróságok a közösségi jog elemeként nem vehetnék azt figyelembe.

A 177. cikk, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az intézmények kivétel nélkül valamennyi jogi aktusának értelmezését és érvényességét illetően a Bírósághoz forduljanak, magában foglalja azt is, hogy a jogalanyok hivatkozhatnak ezekre a jogi aktusokra a bíróságok előtt.

Minden egyes esetben meg kell vizsgálni, hogy a szóban forgó rendelkezés természete, rendszere és kifejezései alapján alkalmas-e közvetlen hatály kiváltására a tagállamok és a magánszemélyek közötti jogviszonyokban.

A Bíróság 1964. július 15-i Costa kontra E.N.E.L. ügyben hozott (6-64, ECLI:EU:C:1964:66) ítéletének lényege:

A 189. cikk megerősíti a közösségi jog elsőbbségét, amely szerint a rendelet „kötelező” érvényű és „közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban”.

E rendelkezés, melyhez semmilyen fenntartást nem fűztek, tartalmatlan volna, ha egy állam a közösségi jogszabályokkal szemben érvényesíthető jogalkotási aktussal egyoldalúan semmissé tehetné annak hatályát.

Mindezekből az következik, hogy a Szerződésből eredő és ezáltal önálló jogforrásból származó joggal szemben – annak eredeti, sajátos természetéből adódóan – bírói úton nem érvényesíthető semmiféle nemzeti szabály anélkül, hogy e jog el ne veszítené közösségi jellegét, és anélkül, hogy ez magának a Közösségnek a jogi alapjait meg ne kérdőjelezné.

Az tehát, hogy az államok a Szerződés rendelkezéseiben meghatározott jogaikat és kötelezettségeiket a nemzeti jogrendszerükről a közösségi jogrendszerre átruházták, szuverén jogaik végleges korlátozását eredményezi, amellyel szemben a Közösség fogalmával összeegyeztethetetlen utólagos, egyoldalú jogi aktusok nem élvezhetnek elsőbbséget.

Következésképpen abban az esetben, ha a Szerződés értelmezésére vonatkozó kérdés merül fel, bármely nemzeti törvényre való tekintet nélkül alkalmazni kell a 177. cikket.

A Giudice Conciliatore által a 102., a 93., az 53. és a 37. cikkre vonatkozóan feltett kérdések elsősorban arra vonatkoznak, hogy e rendelkezések közvetlen hatállyal bírnak-e, és a jogalanyok számára olyan jogokat keletkeztetnek-e, melyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük, és igenlő válasz esetén, hogy mi e rendelkezések tartalma.

A Bíróság 1978. március 9-i Simmenthal-ügyben hozott (C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49) ítéletének lényege:

- 13 Az első kérdés lényegében annak meghatározására irányul, hogy milyen következményeket von maga után valamely közösségi jogi rendelkezés közvetlen alkalmazandósága abban az esetben, ha összeegyeztethetlenség áll fenn valamely tagállam jogának későbbi rendelkezésével.
- 14 A közvetlen alkalmazandóság – e vonatkozásban – azt jelenti, hogy a közösségi jogi szabályoknak minden tagállamban egységesen kell kifejtetniük valamennyi hatásukat, hatálybalépésüktől kezdődően és érvényességük teljes időtartama alatt.

- 15 E rendelkezések tehát jogok és kötelezettségek közvetlen forrását jelentik mindazok számára, akiket érintenek, legyenek azok közösségi jogviszonyokban álló akár tagállamok akár magánszemélyek.
- 16 Ez a hatás valamennyi bíróságra is vonatkozik, amelyeknek tagállami szervekként az a feladatuk, hogy hatáskörükben eljárva védjék a közösségi jog által a magánszemélyekre ruházott jogokat.
- 17 Sőt, a közösségi jog elsőbbségének elve alapján a Szerződés közvetlenül alkalmazandó rendelkezései és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusai a tagállamok belső jogával fennálló kapcsolatuk tekintetében nemcsak azzal a hatással bírnak, hogy – pusztán hatálybalépésük ténye folytán – a tagállamok nemzeti jogának valamennyi, a közösségi joggal ellentétes rendelkezését a jog erejénél fogva alkalmazhatatlanná teszik, hanem – mivel e rendelkezések és jogi aktusok szerves részét képezik a tagállamok területén alkalmazandó jogrendszernek, és ez utóbbi keretében elsőbbséget élveznek – azzal is, hogy megakadályozzák a közösségi normákkal összeegyeztethetetlen, új nemzeti jogalkotási aktusok érvényes létrehozását.
- 18 Annak elismerése ugyanis, hogy azok a nemzeti jogalkotási aktusok, amelyek jogtalanul behatolnak a Közösség jogalkotói hatásköre alá tartozó területre vagy más módon összeegyeztethetetlenek a közösségi jog rendelkezéseivel, bármiféle jogi hatással rendelkeznének, a tagállamok által a Szerződés értelmében feltétel nélkül és visszavonhatatlanul vállalt kötelezettségek tényleges jellegének tagadását jelentené, és ezáltal a Közösség alapjait kérdőjelezné meg.
- 19 Ugyanez az elképzelés ragadható meg a Szerződés 177. cikkének szerkezetében, amely szerint bármely nemzeti bíróság a Bírósághoz fordulhat minden olyan esetben, amikor úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához egy közösségi joggal kapcsolatos értelmezési vagy érvényességi kérdésre vonatkozó előzetes döntésre van szükség.
- 20 E rendelkezés hatékony érvényesülését rontaná, ha a bíróság akadályoztatva lenne abban, hogy a közösségi jogot azonnal a Bíróság döntésének vagy ítélezési gyakorlatának megfelelően alkalmazhassa.
- 21 A fenti megfontolásokból következik, hogy minden – hatáskörében eljáró – bíróságnak kötelessége a közösségi jog teljes egészében történő alkalmazása és azon jogok védelme, amelyet az a magánszemélyek számára biztosít, adott esetben eltekintve a nemzeti jog mindazon – akár a közösségi szabályt megelőző, akár azt követő – rendelkezéseinek alkalmazásától, amelyek esetlegesen ellentétesek azzal.
- 22 Ennélfogva a közösségi jog természetében rejlő követelményekkel összeegyeztethetetlen lenne valamely nemzeti jogrendszer minden olyan rendelkezése, illetve minden olyan jogalkotási, közigazgatási, vagy bírósági gyakorlat, amely csökkentené a közösségi jog hatékonyságát azáltal, hogy megfosztja a közösségi jog alkalmazására hatáskörrel rendelkező bíróságot azon jogtól, hogy már az alkalmazás időpontjában minden szükséges lépést megteheszen annak érdekében, hogy a közösségi normák teljes hatékonyságának esetleges akadályát képező nemzeti jogszabályi rendelkezéseket félretegye.
- 23 Ilyen helyzet állna elő akkor, ha egy közösségi jogi rendelkezés és egy később elfogadott nemzeti törvény közötti ellentmondás esetén az összeütközés feloldása nem a közösségi jog alkalmazására hivatott bíróság számára lenne fenntartva, hanem egy másik, saját mérlegelési jogkörrel felruházott hatóság számára, még akkor is, ha a közösségi jog teljes hatékonyságának ilyen akadály csak átmeneti lenne.

- 24 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a közösségi jogi rendelkezéseket – hatáskörének keretei között – alkalmazni hivatott nemzeti bíróság köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – anélkül eltekintve a nemzeti jogszabályok közösségi joggal ellentétes, akár azt követő rendelkezéseinek alkalmazásától, hogy kezdeményeznie kellene, vagy meg kellene várnia, hogy a nemzeti jogszabályt előzetesen, jogalkotási vagy bármely más alkotmányos eljárás útján megsemmisítsék.

A Bíróság 1990. november 13-i Marleasing-ügyben hozott (C-106/89, ECLI:EU:C:1978:49) ítéletének lényege:

A nemzeti jog tehát nem értelmezhető a közösségi irányelvvel szemben, tilos a nemzeti jognak a közösségi irányelvvel összhangban nem álló értelmezése. [az ítélet 12. pontja]

A Bíróság 1990. június 19-i Factortame-ügyben hozott (C-213/89, ECLI:EU:C:1990:257) ítéletének lényege:

- 17 Az ügy irataiból és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló ítéletből, valamint az ügy nemzeti bíróságok előtti – fent bemutatott – lefolytatásából következik, hogy a nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatal tárgyát képező kérdéssel lényegében arra vár választ, hogy egy közösségi jogot érintő ügyben ítélkező nemzeti bíró, ha úgy ítéli meg, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelésének egyedüli akadálya a nemzeti jog valamely szabálya, köteles-e eltekinteni e szabály alkalmazásától.
- 18 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a 106/77. sz. Simmenthal-ügyben 1978. március 9-én hozott ítéletében (EBHT 1978., 629. o.) kimondta, hogy a közösségi jog közvetlenül alkalmazandó szabályainak „minden tagállamban egységesen kell kifejtetniük valamennyi hatásukat, hatálybalépésüktől kezdődően és érvényességük teljes időtartama alatt” (14. pont), valamint hogy „a közösségi jog elsőbbségének elve alapján a Szerződés közvetlenül alkalmazandó rendelkezései és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusai a tagállamok belső jogával fennálló kapcsolatuk tekintetében [...] azzal a hatással bírnak, hogy – pusztán hatálybalépésük ténye folytán – a tagállamok nemzeti jogának valamennyi, a közösségi joggal ellentétes rendelkezését a jog erejénél fogva alkalmazhatatlanná teszik.” (17. pont).
- 19 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok feladata a Szerződés 5. cikkében előírt együttműködés elvének alkalmazásával a jogalanyok számára a közösségi jog közvetlen hatályából eredő jogvédelem biztosítása. (lásd legutóbb a 811/79. sz. Ariete-ügyben 1980. július 10-én hozott ítéletet [EBHT 1980., 2545. o.] és a 826/79. sz. Mireco-ügyben 1980. július 10-én hozott ítéletet [EBHT 1980., 2559. o.]).
- 20 A Bíróság továbbá úgy ítélte meg, hogy a közösségi jog természetében rejlő követelményekkel összeegyeztethetetlen valamely nemzeti jogrendszer minden olyan rendelkezése, illetve minden olyan jogalkotási, közigazgatási, vagy bírósági gyakorlat, amely csökkentené a közösségi jog hatékonyságát azáltal, hogy megfosztja a közösségi jog alkalmazására hatáskörrel rendelkező bíróságot azon jogtól, hogy már az alkalmazás időpontjában minden szükséges lépést megteheszen annak érdekében, hogy a közösségi normák teljes hatékonyságának esetleges, akár csak átmeneti akadályát képező nemzeti jogszabályi rendelkezéseket félretegye (a fent hivatkozott Simmenthal-ügyben 1978. március 9-én hozott ítélet 22. és 23. pontja).

- 21 Hozzá kell tenni, hogy a közösségi jog teljes hatékonysága ugyanígy csökkenne, ha a nemzeti jog valamely szabálya a közösségi jog szerint megítélendő jogvitában eljáró bíróságot megakadályozhatná abban, hogy a közösségi jog alapján felhívott jogok létezésére vonatkozóan hozandó bírósági határozat teljes hatékonysága érdekében ideiglenes intézkedéseket rendeljen el. Ebből következik, hogy az a bíróság, amely ilyen körülmények között ideiglenes intézkedéseket rendelne le, ha ebben nem akadályozná a nemzeti jog valamely szabálya, köteles e szabály alkalmazásától eltekinteni.
- 22 Ezen értelmezést támasztja alá az EKG-Szerződés 177. cikke által létrehozott rendszer, melynek hatékony érvényesülése csökkenne, ha az a nemzeti bíróság, amely az eljárást felfüggeszti addig, amíg a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseit meg nem válaszolja, nem rendelhetne el ideiglenes intézkedést a Bíróság válaszát követően meghozandó ítéletének kihirdetéséig.
- 23 Következésképpen a feltett kérdésre adandó válasz az, hogy a közösségi jogot úgy kell értelmezni, hogy a közösségi jogot érintő ügyben eljáró azon nemzeti bíróságnak, amely úgy ítéli meg, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelésének egyedüli akadálya a nemzeti jog valamely szabálya, el kell tekintenie e szabály alkalmazásától.

A Bíróság 2008. június 24-i COMMUNE DE MESQUER-ügyben hozott (C-188/07, ECLI:EU:C:2008:359) ítéletének lényege:

- 83 E tekintetben a tagállamok azon kötelezettsége, hogy minden szükséges intézkedést megtegyenek annak érdekében, hogy elérjék az irányelvben előírt célokat, jogilag kötelező erejű, amint ezt az EK 249. cikk harmadik albekezdése és maga az irányelv is előírja. Ez a minden általános és különleges intézkedés meghozatalára vonatkozó kötelezettség – hatáskörük keretén belül – érvényes a tagállamok minden hatóságára, beleértve a bírói hatáskörrel rendelkező hatóságokat is (lásd a C-106/89. sz. Marleasing-ügyben 1990. november 13-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-4135. o.] 8. pontját, valamint a fent hivatkozott Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítélet 40. pontját).

A Bíróság 2013. március 21-i RWE Vertrieb AG-ügyben hozott (C-92/11, ECLI:EU:C:2013:180) ítéletének lényege:

- 58 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azon értelmezés, amelyet a Bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. Ebből következően az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is, ha egyébként teljesülnek azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását (lásd különösen a 24/86. sz., Blaizot és társai ügyben 1988. február 2-án hozott ítélet [EBHT 1988., 379. o.] 27. pontját; a C-402/03. sz., Skov és Bilka ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-199. o.] 50. pontját; a C-313/05. sz. Brzeziński-ügyben 2007. január 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-513. o.] 55. pontját, valamint a C-263/10.sz. Nisipeanu-ügyben 2011. július 7-én hozott ítélet 32. pontját).

A Bíróság 2016. április 21-i Radlinger, Radlingerova-ügyben hozott (C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283) ítéletének lényege:

- 76 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése értelmében az irányelv, miközben az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja. Így maguk az irányelvek nem keletkeztethetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen azokra önmagukban nem is lehet magánszemélyekkel szemben hivatkozni (2012. január 24-i Domingiez-ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ettől még a tagállam azon kötelezettsége, hogy megtegye az irányelv által előírt cél eléréséhez szükséges valamennyi intézkedést, olyan kötelező kötelezettség, amelyet az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése és maga az irányelv ír elő. Ez a kötelezettség, hogy meghozzanak minden általános és különös intézkedést, a tagállamok valamennyi hatóságára vonatkozik, beleértve – hatáskörük keretei között – az igazságügyi hatóságokat is (2008. június 24-i Commune de Mesquer ítélet, C-188/07, EU:C:2008:359, 83. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A PMBK jogállamisági vitán általam feltenni kívánt kérdések az alábbiak:

- a) A politikai pártok mennyiben kívánják osztani a kormányzat azon álláspontját, hogy a jogállamiság egy „politikai fogalom” és azt nem lehetséges objektív körülmények között elvárni egy adott államtól, melynek szuverénnek kell maradnia. (A kérdés annyiban „becsapós”, hogy az EUB a magyar állam védekezését már megítélte.)*
- b) A politikai pártok mennyiben kívánják alávetni magukat az EU alapszerződéseiben foglaltaknak és terveik szerint milyen lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a magyar állam megfeleljen a kondicionalitási rendeletben fogalt elvárásoknak?*
- c) A magyar költségvetés tervezésekor milyen módon tervezik kalkulálni az elmaradó EU támogatások mellett a kötelezettségszegési eljárásokban kiszabott és kiszabandó szankciók összegeit? Egyáltalán, milyen szempontok szerint lehetne működőképes költségvetést összeállítani?*
- d) A jogállamiság betartatása legfőképpen a magyar bíróságokon múlik. Hogyan ítélik meg a magyar igazságszolgáltatás teljesítményét a devizás ügyekben, vagy azon túl, például közigazgatási-, munkajogi, személyiségi jogi jogvitákban?*
- e) A pártok mennyiben alkalmazzák vagy utasítják el a politikai populizmus eszköztárát és mennyiben fontos számukra a szavazatmaximalizálás?*
- f) A politikai pártok számára melyek a legfőbb megoldandó kérdéskörök? (Legyen megjelölve 3 ilyen témakör.)*
- g) Végül milyennek ítélik meg a magyar állam jelenlegi és jövőbeni szerepét, helyét az Európai Unión belül – avagy kívül?*

Tagyon, 2025. október 21.